

Maassa maan tavalla?

Vapaan järjestäytymisoikeuden toteutuminen
Meksikossa toimivissa suomalaisyrityksissä

Tämä selvitys on tuotettu osana Finnwatchin Ihmisarvoisen työn ohjelmaa.

OHJELMAA TUKEVAT:

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

FINNWATCH on suomalaisen yritystoiminnan globaaleja vaikutuksia tutkiva kansalaisjärjestö. Finnwatchin taustalla vaikuttaa yhdeksän kehitys-, ympäristö- ja ay-järjestöä: Suomen Luonnonsuojeluliitto, Solidaarisuus, Eettisen kaupan puolesta, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK, Attac, Kirkon Ulkomaanapu, Kepa, Kehys ja Maan ystävät.

KIRJOITTAJAT: Maikki Salmivaara, Sonja Vartiala

TUTKIMUSASSISTENTTI: Katariina Vihersalo

TAITTO: Jesse Pasanen

JULKAISUAJANKOHTA: joulukuu 2012

KANSIKUVA: V31S70/Antti t. Nissinen, Flickr Creative Commons

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ.....	4
EXECUTIVE SUMMARY.....	5
1. JOHDANTO.....	6
2. METODOLOGIA.....	6
3. JÄRJESTÄYTYMISOIKEUDEN LOUKKAUKSILLA ON MEKSIKOSSA PITKÄ HISTORIA.....	7
4. RISTIRIITAINEN LAINSÄÄDÄNTÖ JA HAJANAINEN AMMATTIYHDISTYSLIIKE AIHEUTTAVAT ONGELMIA.....	9
4.1 Työlainsäädäntö.....	10
4.2 Työviranomaiset.....	10
4.3 Ammattiliitot ja sopiminen työehdoista.....	11
4.4 Järjestäytymisen rajoitukset.....	11
5. MEKSIKON AMMATTILIITTOTYYPIT.....	13
5.1 Korporativistiset liitot.....	13
5.2 Valkoiset liitot.....	14
5.3 Itsenäiset ja demokraattiset liitot.....	14
6. SUOJELULIITOT JA SUOJELUSOPIMUKSET.....	15
6.1 Mistä suojelusopimuksen tunnistaa?.....	17
7. TYÖNTEKIJÖIDEN JÄRJESTÄYTYMISOIKEUDEN LOUKKAUKSET SUOMALAISISSA YRITYKSISSÄ.....	19
7.1 Esimerkki: PKC Group.....	20
7.2 Esimerkki: Nokia.....	21
8. KYSELY SUOMALAISILLE YRITYKSILLE.....	21
8.1 ViskoTeepak.....	22
8.2 Savcor.....	23
8.3 Huhtamäki.....	23
8.4 Metso.....	24
8.5 Kone.....	24
8.6 Luvata.....	25
9. KANSAINVÄLINEN KESKUSTELU.....	30
10. SUOSITUKSET.....	31
11. LÄHTEET.....	32
12. LIITE 1: YRITYKSILLE LÄHETETTY KYSELY.....	35

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this document are the sole responsibility of Finnwatch and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.

Tiivistelmä

SELVITYS TARKASTELEE Meksikon ammattiyhdistysliikettä ja vapaan järjestäytymisoikeuden rajoituksia Meksikossa. Se koostuu kirjallisuuskartoituksesta sekä Meksikossa toimiville suomalaisyrityksille suunnatusta kyselytutkimuksesta. Selvitys pyrkii kartoittamaan ammattiyhdistysten toimintaa sekä yritysten työehtosopimuskäytäntöjä suomalaisyritysten tehtailla.

Selvitys löysi ongelmia vapaan järjestäytymisoikeuden toteutumisessa suomalaisyritysten tehtailla. Huhtamäen, Metson, Luvata Monterreyn ja Koneen tehtailla käytössä oleva työehtosopimus sisältää työntekijöiden vapaata järjestäytymistä rajoittavan lausekkeen, jonka Meksikon korkein oikeus on todennut järjestäytymisvapauden loukkaukseksi ja Meksikon perustuslain vastaiseksi.

Savcor ei kertonut Finnwachille työehtosopimuksensa sisältöä eikä myöskään tiedota sopimuksen ehdoista työntekijöilleen. Savcorin tehtaalla ei myöskään ole lakisääteisiä työntekijöiden turvallisuuteen, voittopalkkiojärjestelmään sekä koulutukseen liittyviä toimikuntia, sillä Savcor katsoo olevansa tähän liian pieni yritys.

Kaikkien suomalaisyritysten tehtailla ei toiminut ammattiliittoa. ViskoTeepakin ja Luvata Juarezin tehtaiden työntekijöillä ei ole ammattiliittoa lainkaan, eikä tällaista yritysten mukaan ole yritetty perustaa.

Nokia kieltäytyi vastaamasta kyselyyn vedoten yrityksessä käynnissä oleviin tuotannollisiin muutoksiin. Nokia kuitenkin kertoi, että vuonna 2008 julkaistun CILASin raportin esiin tuomat epäkohdat Nokian Meksikon tehtaiden järjestäytymisvapaudessa on osittain otettu huomioon.

Työntekijöiden vapaa järjestäytymisoikeus on universaali ihmisoikeus, jonka toteutumiseen Meksiko on sitoutunut. Myös yrityksillä on vastuu ihmisoikeuksien kunnioittamisesta. Selvityksessä kävi ilmi, että suomalaisyritykset tuntevat Meksikon työlainsäädännön haasteita huonosti. Finnwatch suosittelee, että yritykset panostavat ihmisoikeusriskien arviointiin toiminnassaan. Lisäksi teollisuuden etujärjestöt ja vientiorganisaatiot kuten Finpro voisivat jakaa entistä aktiivisemmin tietoa Meksikon ihmisoikeustilanteesta.

Executive summary

THE REPORT EXAMINES Mexican trade unions and offences against freedom of association and right to organize. The aim is to map the functioning of the trade unions and the practices of companies related to the collective agreements. The report also examines the characteristics of protection contracts in the collective agreements. By denying employees the right to association, the contracts jeopardize human rights with inadequate conditions of employment and low salaries. Consequently, the report comprises of an overview of the phenomenon and a survey research conducted with Finnish companies located in Mexico.

The research found that some Finnish companies located in Mexico break the workers right for freedom of association and right to organize. In four factories, namely those of Huhtamäki, Metso, Luvata Monterrey and Kone, the collective agreement has an exclusion clause that has been ruled as unconstitutional by the Supreme Court of Mexico and as breaking the freedom of association and right to organise.

Savcor, one of the investigated companies, withheld their collective agreement from Finnwatch. Likewise Savcor does not inform its workers of the collective agreement in use as it regards this to be the union's responsibil-

ity. The union was chosen by Savcor. In addition, Savcor has not established the legally mandated joint worker management commissions regarding health and safety, profit-sharing and training as it sees the company to be too small.

ViskoTeepak and Luvata Juarez informed that their employees do not have a union to represent them and stated that there have been no attempts to create one.

Nokia declined to comment pleading to the ongoing structural changes. However, in relation to the problems communicated in 2008 in the CILAS report concerning freedom of association, Nokia stated that the union has taken some of them into consideration.

Workers right to freely organize is a human right and Mexico has made a commitment to the human rights. However, it is also the responsibility of each company to ensure that human rights are respected. In addition, companies should be given more information on freedom of association in Mexico. Also Finnish trade unions can contribute with more active international cooperation. Furthermore, industry federations and organizations such as Finpro should inform Finnish companies of the challenges in freedom of association in Mexico.

1. Johdanto

AMMATTIYHDISTYSLIIKKEEN maailmanjärjestön ITUCin vuosittaisen maaraportin¹ mukaan Meksikon ammattiyhdistysliikkeen tilanne on huolestuttava. Maan hallitus ja yritykset ovat vastustaneet itsenäisten ammattiliittojen toimintaa samalla kun työnantajille läheisiä ”valkoisia” liittoja on tuettu. Itsenäisten liittojen johtajia on pidätetty ja vangittu ja järjestäytymistä yrittäneitä työntekijöitä on jopa tapettu.

Samalla kun väkivalta ja räikeä rankaisemattomuus lisääntyvät, Meksikon työlainsäädäntöä pyritään muuttamaan yhä joustavammaksi. Nykyisillä lainsäädäntötoimilla ei ole kyetty ehkäisemään tai rankaisemaan työntekijöiden oikeuksien loukkauksia, ja nyt tekeillä olevan työlakiuudistuksen pelätään entisestään heikentävän työläisten oikeuksia ja minimityoehjoja.

2. Metodologia

SELVITYS koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osiossa, luvuissa 3–6, käsitellään Meksikon ammattiyhdistysliikkeen rakennetta, järjestäytymisen rajoituksia sekä erilaisia liittotyyppisiä. Toisessa osiossa, luvuissa 7–8, tarkastellaan järjestäytymisoikeuden toteutumista Meksikossa toimivissa suomalaisyrityksissä. Kolmannessa osassa, luvuissa 9–10, esitellään toimenpiteitä ja suosituksia, joilla Meksikon heikkoon ay-tilanteeseen voitaisiin puuttua.

Ensimmäisen ja kolmannen osion taustoitavat luvut on koostettu käyttäen lähteenä

Tämä selvitys tarkastelee Meksikon ammattiyhdistysliikkeen tilannetta sekä vapaan järjestäytymisoikeuden räikeimpiä rikkomuksia kuten suojelellytöitä ja niiden solmimista suojeleusopimuksia. Suojeleusopimukset ovat sopimuksia, joita työnantajat solmivat epädemokraattisten ammattiliittojen tai jopa tekaistujen, esimerkiksi yksittäisten konsulttien tai lakimiesten perustamien suojelellytöiden kanssa. Sopimusten tarkoituksena on taata, että työnantajan ei tarvitse neuvotella kollektiivisesti työhdoista.

Selvityksessä perehdytään myös suomalaisten yritysten toimintaan Meksikossa. Tarkastelun kohteena on yritysten yhteiskuntavastuu maassa, jossa maan tapa ja lainsäädäntö loukkaavat räikeästi kansainvälisiä ihmisoikeuksia ja työelämän peruseriaatteita.

Meksikon ay-liikkeestä ja suojeleusopimuksista kirjoittanutta aktiivista tutkijaryhmää, johon kuuluu Meksikon kansallisen autonomisen yliopiston (UNAM) taloustieteen ja oikeustieteen tutkijoita, Friedrich Ebert -säätiön² tutkijoita sekä työntekijöiden aseman ja oikeuksien parissa työskenteleviä meksikolaisia tai siellä toimivia kansalaisjärjestöjä. Keskeisinä lähteinä selvityksessä ovat myös Kansainvälinen työjärjestö ILO ja Ammattiliittojen maailmanjärjestö ITUC.

Järjestäytymisoikeuden toteutumista Meksikossa toimivissa suomalaisyrityksissä

tarkasteleva osio on koostettu suomalaisiin yrityksiin lähetetyn kyselytutkimuksen avulla. Kyselyn koostamisessa hyödynnettiin kanadalaisen työelämän oikeuksiin erikoistuneen kansalaisjärjestön Maquila Solidarity Networkin³ laatimaa järjestäytymisoikeuden toteutumista kartoittavaa auditointityöka-

lua sekä työelämän tutkimuslaitos CILASin⁴ hollantilaisyrityksiä kartoittaneessa tutkimuksessa käytettyjä kysymyksiä⁵. Selvitykseen raportoidut tulokset pohjautuvat yritysten kyselyyn antamiin vastauksiin eikä niiden paikkaansa pitävyyttä ole tarkistettu kolmasilta osapuolilta.

3. Järjestäytymisoikeuden loukkauksilla on Meksikossa pitkä historia

VIISIKOLLA 1929–2000 hallinneen PRI-puolueen kaudella Meksikossa oli vallalla korporativistinen järjestelmä, jossa ammattiyhdistysliike toimi hallituksen alaisuudessa. Lainsäädännön avulla valtio takasi korporativistisille ammattiliitoille käytännössä monopolin edustaa työntekijöitä ja pystyi näin kontrolloimaan työmarkkinasuhteita. Järjestelmä mahdollisti valtiolle työntekijöiden vankan kontrollin. Työntekijöitä edusti kolmikantaisissa elimissä pääasiassa PRI-valtapuolueelle läheinen konsensusshakuinen työkongressi (Congreso de Trabajo). Virallisille liitoille järjestely takasi poliittista vaikutusvaltaa ja taloudellisia etuja. Työnantajat hyötyivät työntekijöiden vaateiden maltillisesta kanavoitumisesta.⁶

Järjestely oli osa Meksikon tuontikorvaavaa talouspolitiikkaa, jossa maan omaa teollistumista suojattiin kansainväliseltä kilpailulta, sekä siihen linkittyvää hyvinvointijärjestelyä, joka pohjautui virallisten liittojen neuvottelemiin sosiaalietuuksiin. Työntekijöiden saamat hyödyt eivät kuitenkaan seuranneet Meksikon

huimaa talouskasvua, vaan tuloerokuilu kasvoi. Tämä synnytti työntekijöiden keskuudessa tyytymättömyyttä korporativistisia liittoja kohtaan, ja 1970-luvulla virallisten liittojen rinnalle alkoikin muodostua itsenäisiä ammattiyhdistyksiä, joita sekä viralliset liitot että valtio pitivät omien etujensa vastaisina.⁷

1980-luvulle tultaessa Meksiko oli velkaantunut ja päätyi monien kehittyvien maiden tavoin ulkomaisten velkojen ja kansainvälisten rahoituslaitosten painostuksesta taloudelliseen rakennesopeutukseen. Maassa siirryttiin tuontikorvaavasta talouspolitiikasta vientiin perustuvaan vapaakauppaan. Vuonna 1994 Meksiko liittyi pohjoisamerikkalaiseen vapaakauppa-alueeseen Naftaan. Matala palkkataso toimi kokoonpanoteollisuuteen pohjaavassa strategiassa keskeisenä kilpailuvalttina. Kun valtion roolia rakennesopeutuksen myötä pienennettiin, myös valtiojohtoinen työmarkkinajärjestelmä joutui murrokseen. Tiukentuneessa taloudellisessa tilanteessa hallitusta myötäilevällä ammattiyhdistysliikkeellä oli entistä vähemmän tilaa ajaa edus-

4. Centro de Investigación Laboral y Asesoría Sindical, A. C. (CILAS), <http://cilas.org/>

5. Centro de Investigación Laboral y Asesoría Sindical CILAS 2010, Freedom of Association and Collective bargaining at Dutch Companies in Mexico, saatavilla osoitteessa: <http://tradeunionfreedom.fnvcompanymonitor.nl/perch/resource/Tradeunion-freedomatDutchcompaniesinMexico.pdf>

6. Patroni V, 2001, The decline and fall of corporatism? Labour legislation reform in Mexico and Argentina during the 1990s, Canadian Journal of Political Science, vol. 34, no. 2, s.249-274

7. Ibid

1. ITUC, Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö 2012, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)

2. Meksikon Friedrich Ebert Stiftungin kotisivu: <http://www.fesmex.org/>

3. Maquila Solidarity Network, <http://en.maquilasolidarity.org/>

tamiensa työntekijöiden palkkavaatimuksia, ja se keskittyi työpaikkojen turvaamiseen. Palkat pienenivät kilpailukyvyyn edistämisen ja työpaikkojen säilyttämisen nimissä. Korporativististen keskusjärjestöjen heikentynyt neuvotteluasema ja jo ennestään heikon hyvinvointijärjestelmän tuntuvat leikkaukset vauhdittivat virallisten ammattiliittojen jäsenkatoa. Osa tyytymättömästä työvoimasta liittyi itsenäisiin ammattiyhdistyksiin, mutta myös järjestäytymättömien työntekijöiden määrä kasvoi.⁸

Näistä muutoksista huolimatta vanha keskitetty ay-järjestelmä oli hyödyttänyt valtaeliittiä ja eduista haluttiin pitää kiinni. Korporativistinen lainsäädäntö takasi monenlaisia keinoja itsenäisen ay-liikehännän suitsimiseen,

eikä työlakia muuttuneessakaan tilanteessa uudistettu edes PRI-puolueen valtakauden päätyttyä vuonna 2000.⁹

Tämä ristiriitainen tausta on tehnyt Meksikon ammattiyhdistyskentästä taistelutantereen, jossa keskusjärjestöt kilpailevat jäsenliitoista ja työntekijöiden edustamisesta – toisin sanoen jäsenmäärän tuomasta vaikutusvallasta ja jäsenmaksuista. Myös valtion ja työnantajien hyökkäykset vapaata ammattiyhdistysliikettä kohtaan ovat lisääntyneet. Ne pyrkivät vastustamaan työntekijöiden vaatimuksia, jotka saattaisivat nostaa tuotantokustannuksia. Tässä selvityksessä tarkasteltavista niin sanotuista suojelusopimuksista on tullut erittäin yleinen käytäntö työntekijöiden järjestäytymisen estämiseksi.¹⁰

KORPORATIVISMI on valtion ohjaama edunvalvontajärjestelmä. Se rakentuu valtion tunnustamista ryhmistä, jotka ovat hierarkisesti järjestäytyneitä, toimiltaan erikoistuneita, eivätkä siten kilpaile keskenään. Nämä ryhmät saavat sektorinsa edustusmonopolin, mutta niiden toimintaa säädelään johtajien valinnassa, sekä vaatimusten ja tuen ilmaisussa.¹¹

Meksikossa oli pitkään vallalla korporativistinen järjestelmä, jossa viralliset ammattiliitot kuuluivat valtapuolueeseen. Näin puolueen nimittämällä liittojohtajilla oli valtaa työvoimapolitiikan säätelyssä ja sosiaalietuuksien määrittelyssä, mutta niiden vaateet olivat puolueelle ja valtiolle alisteisia ja siksi maltillisia.

PRI:n valtakauden jälkeenkään korporativistista järjestelmää ylläpitävää ja sen virallisia liittoja suosivaa työlakia ei ole muutettu. Virallistettu työntekijöiden edustus mahdollistaa yhtäältä valtiolle tärkeän työvoiman kontrolloimisen ja toisaalta ylläpitää virallisten liittojohtajien erityisasemaa.¹²

8. Ibid

9. Ibid

10. Ibid

11. P.C. Schmitter, Still the Century of Corporatism?, The New Corporatism: Social-Political Structures in the Iberian World Notre Dame, University of Notre Dame Press, s. 93-94, saatavissa osoitteessa: <http://www.rochelleterman.com/ComparativeExam/sites/default/files/Bibliography%20and%20Summaries/Schmitter%201974.pdf>

12. Patroni, V. 2001, The decline and fall of corporatism? Labour legislation reform in Mexico and Argentina during the 1990s, Canadian Journal of Political Science, vol. 34, no. 2, s. 249-274.; de la Garza, E., Melgoza, J. & Campillo, M. 1999. Unions, Corporatism and the Industrial Relations System in Mexico. Upchurch, M. (toim.) State and Globalization: Comparative Studies of Labor and Capital in National Economies, Routledge, Luku saatavilla osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/unions.pdf>

4. Ristiriitainen lainsäädäntö ja hajanainen ammattiyhdistysliike aiheuttavat ongelmia

VUONNA 2012 Meksikon työlainsäädäntö heijastelee yhä korporativistista järjestelmää, jossa valtio kontrolloi ammattiyhdistysliikettä takaamalla edustusmonopolin suosimilleen liitoille ja estämällä liittojen välistä kilpailua. Sekä maan korkein oikeus että kansainvälinen työjärjestö ILO ovat todenneet, että työlainsäädäntö on monelta osin ristiriidassa kansainvälisten työelämän oikeuksien kanssa¹³. Vuoden 1917 perustuslakiin pohjaavaa ja pääosin 1930-luvulla muotonsa saanut työlainsäädäntöä ei ole muutettu merkittävästi sitten 1970-luvun. Uudistuksia on kuitenkin suunniteltu 1980-luvun lopulta lähtien, mutta toistaiseksi on epäselvää, kuinka radikaaleja muutoksia on luvassa ja milloin.¹⁴

Eräiden tutkijoiden mukaan lakiuudistusten viipymisen on nähty johtuvan siitä, että korporativistiset liitot ovat tärkeä kanava kontrolloida työvoimaa ja ehkäistä työntekijöiden mahdollista kapinointia työehtojen ja työllisyystilanteen heikentyessä¹⁵. Meksikolaisten ihmisoikeusjärjestöjen mm. PRODESCin¹⁶ ja CERELin¹⁷ mukaan valtapuolueiden PRI:n¹⁸ ja PAN:in¹⁹

ajama työn joustavuutta entisestään lisäävä työlakiuudistus rikkoo YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien sopimusta, jonka Meksiko on ratifioinut²⁰. Tällä hetkellä lainsäädännön uudistaminen on katkolla heinäkuisten presidentin- ja parlamenttivaalien jäljiltä ja asiaan palattaneen kesällä 2013²¹.

Meksiko on ratifioinut ILO:n kahdeksasta perussopimuksesta kuusi.²² Vaikka maa on ratifioinut sopimuksen numero 87 koskien ammatillista järjestäytymisvapautta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelua, se ei ole sitoutunut toiseen järjestäytymisoikeuden kannalta keskeisimpään sopimukseen (numero 98), jossa säädetään järjestäytymisoikeuden ja kollektiivisen neuvottelu-oikeuden periaatteiden soveltamisesta²³. Sopimus numero 87 kuitenkin jo takaa työntekijöille oikeuden perustaa ammattiliittoja ja liittyä niihin vapaan valintansa mukaan. Se myös sitoo allekirjoittajamaita takaamaan järjestöille itsenäiset toimintamahdollisuudet ja oikeuden laatia sääntönsä ja ohjeensa, järjestää hallintonsa ja toimintansa sekä laatia toimintaoh-

13. American Center for International Labor Solidarity (2003). Justice for All: The Struggle for Worker Rights in Mexico. Solidarity Center, United States, s. 11

14. Patroni, V. 2001, The decline and fall of corporatism? Labour legislation reform in Mexico and Argentina during the 1990s, Canadian Journal of Political Science, vol. 34, no. 2, s. 255, 263-67

15. Patroni, V. 2001, s. 249-274.; de la Garza, E., Melgoza, J. & Campillo, M. 1999. Unions, Corporatism And The Industrial Relations System In Mexico. Upchurch, M. (toim.) State and Globalization: Comparative Studies of Labor and Capital in National Economies, Routledge, s. 24. Luku saatavilla osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/unions.pdf>

16. Taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen oikeuksien hanke (Proyecto de Derechos Económicos, Sociales y Culturales) on vuonna 2005 perustettu kansalaisjärjestö, joka ajaa näiden oikeuksien toteutumista järjestelmän tasolla Meksikossa. (<http://www.prodesc.org.mx/>)

17. Centro de Reflexión y Acción Laboral on kansalaisjärjestö, joka taistelee ihmisoikeusloukkauksia vastaan, erityisesti työoikeuksiin liittyen Meksikossa. (<http://www.fomento.org.mx/index.php>)

18. Partido Revolucionario Institucional (Institutionaalinen vallankumouspuolue)

19. Partido Acción Nacional (Kansallinen toimintapuolue)

20. Democracia y libertad sindical 2011, 7.4-last update, La Iniciativa de reforma promovida por el PRI y el PAN atenta contra los derechos, económicos, sociales y culturales de los y las trabajadoras, http://www.democraciaylibertadsindical.org.mx/index.php?option=com_content&view=article&id=118%3AIniciativa-de-reforma-promovida-por-el-pri-y-el-pan-atenta-contra-los-derechos-economicos-sociales-y-culturales-de-los-y-las-trabajadoras&catid=4%3Accpp&emid=1 (viitattu 24.8.2012).

21. Anselmo García (henkilökohtainen kannanotto), Meksikon ILO:n ulkopuolinen asiantuntija, sähköposti 29.6.2012

22. Ratifications of ILO conventions: Mexico. http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102764 (viitattu 19.11.2012)

23. Kansainvälinen työjärjestö ILO 2012, Fundamental principles and rights at work: From commitment to action, International Labour Conference, 101st Session, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_176149.pdf (viitattu 23.8.2012)

jelmansa vapaasti²⁴. ILO:n työnormit sisältyvät pääpiirteissään myös Naftan piiriin kuuluvaan työntekijöiden oikeuksia ja työoloja koskevaan NAALC-sopimukseen, tosin tämän sopimuksen ehdot eivät ole oikeudellisesti sitovia²⁵.

4.1 Työlainsäädäntö

Meksikon työlainsäädäntö on melko perusteellinen. Siihen on kirjattu muun muassa useita työhön liittyviä vähimmäisehtoja ja etuuksia, jotka koskevat automaattisesti kaikkia työntekijöitä riippumatta siitä, kuuluvatko nämä ammattiliittoon vai eivät.²⁶ Työlainsäädäntö sisältää kuitenkin keskenään ristiriitaisia kohtia. Vaikka laissa esimerkiksi taataan vapaa järjestäytyminen ja ammattiliittojen perustaminen, on liittojen kuitenkin haettava viranomaishyväksyntä (toma de nota) saadakseen neuvotteluoikeudet.

Lain mukaan työehtosopimukseen voidaan myös sisällyttää työntekijöiden järjestäytymistä rajoittavia ehtoja (cláusula de exclusión), joilla ammattiliitolle taataan edustusmonopoli yrityksessä (closed shop). Ehtoon voi kuulua ammattiliiton oikeus vaatia työnantajaa irtisanomaan liittoon kuulumattomat työntekijät tehtävistään tai edellyttää palkattavilta työntekijöiltä liittoon kuulumista.²⁷

4.2 Työviranomaiset

Liittovaltion työlaki on voimassa yksityis sektorilla koko liittovaltion alueella, mutta vastuu sen soveltamisesta on jaettu liittovaltion ja osavaltioiden kesken. Yksinomaan liittovaltion

Järjestymisoikeutta loukataankin Meksikossa systemaattisesti, eikä sisäisesti ristiriitainen lainsäädäntö turvaa mahdollisuutta kollektiiviseen neuvotteluun.

Juridisesti työlainsäädäntö jakautuu kahteen osaan. Yksityisen sektorin työmarkkinasuhteita säätelee liittovaltion työlaki (Ley Federal de Trabajo, LTF), kun taas työ julkisella sektorilla kuuluu valtion palveluksessa toimivien työntekijöiden työlain piiriin (Ley Federal de los Trabajadores al Servicio del Estado, LFTSE)²⁸. Valtion työntekijöille laki takaa paremmat edut, kuten pidemmät vuosilomat ja budjettiin sidotun palkan, mutta järjestäytymisenvapauden ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden kannalta valtion työntekijöitä koskeva työlaki on ristiriitainen.

Työehtosopimusneuvottelujen sijaan julkisen sektorin yleisistä työehdoista päätetään hallituksen ja parlamentin sisällä ja valtion työntekijöiden on kuuluttava valtion työntekijäjärjestöjen keskusliittoon FSTSE:hen.²⁹

toimivaltaan kuuluvat muun muassa valtiоныritykset ja Mexico Cityn liittovaltion alueella toimivat yritykset, sekä monet tärkeinä pidetyt teollisuudenalat³⁰. Molemmilla hallinnon

24. SASK, Oikeus järjestäytyä, oikeus työehtosopimukseen, <http://www.sask.fi/kampanjat/iloperusnormit/sopimusoikeus/> (viitattu 23.8.2012)
25. The North American Agreement on Labor Cooperation, <http://www.naalc.org/naalc.htm> (viitattu 19.11.2012)
26. Xelhuanzi López, María (2006), El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI, Friedrich-Ebert-Stiftung, Mexico, s. 20
27. Meksikon työlaki, <http://info4.juridicas.unam.mx/juslab/leylab/edn> (viitattu 24.8.2012)
28. Xelhuanzi López, María (2006). El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI. Friedrich-Ebert-Stiftung, Mexico, s. 20
29. ITUC, Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)

30. Tekstiili-, sähkö-, elokuva-, kumi-, sokeri-, mineraali-, rauta ja teräs-, hiilivety-, petrokemian-, sementti-, kalkki, auto-, lääke- ja kemian- selluloosa- ja paperi-, kasviöljy-, elintarvikkeiden pakkaus ja purkitus, virvokeiden pakkaus- ja purkitus, rautatie-, puu-, lasi-, tupakka-, sekä pankki- ja luotto-palveluihin liittyvä teollisuus. Ks. Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa: <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>
31. American Center for International Labor Solidarity (2003). Justice for All: The Struggle for Worker Rights in Mexico. Solidarity Center, United States, s. 10-11; Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>
32. Xelhuanzi López, María (2006). El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI. Friedrich-Ebert-Stiftung, México, s. 32
33. Unions, Corporatism And The Industrial Relations System In Mexico. State and Globalization: Comparative Studies of Labor and Capital in National Economies, Upchurch, M. (toim.) Routledge. s. 24. Luku saatavilla osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/unions.pdf>; Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>

tasoilla työlain soveltamisesta ja työkiistojen ratkaisusta vastaavat välitys- ja sovittelulautakunnat ja erityisvaliokunnat. Nämä ovat kolmi-kantaisia elimiä, joissa valtiolla, työnantajilla ja työntekijöillä on kullakin edustajansa³¹.

Myös ammattiliittojen rekisteröinti on näiden lautakuntien vastuulla. Paikallisella tasolla toimivien liittojen rekisteröinnistä vastaavat

paikalliset sovittelulautakunnat ja liittovaltiotasolla toimivien liittojen rekisteröinnistä vastaa Meksikon työ- ja sosiaaliministeriö, joka toimittaa perustamisanomukset edelleen liittovaltion sovittelulautakuntaan. Toisen ja kolmannen asteen keskusjärjestöt (ns. federaatiot ja konfederaatiot) rekisteröidään myös ministeriössä.³²

4.3 Ammattiliitot ja sopiminen työehdoista

Vapaa ammatillinen järjestäytyminen on ollut laskusuunnassa Meksikossa 1990-luvulta saakka, ja järjestäytymisaste on pysynyt noin 10 prosentin tuntumassa.³³ Ammattiyhdistyskenttä on kaiken kaikkiaan varsin hajanainen. Suurin osa järjestäytyneestä työvoimasta kuuluu kansallisen ammattijärjestöjen kattojärjestön Congreso de Trabajo (CT):n alaisiin korporativistisen järjestelmän virallisiin liittoihin. Vanhan järjestelmän rinnalle on kuitenkin kasvanut uusia liittoja, samalla kun vanhat liitot ovat muuttuneet.

Meksikossa työntekijät voivat järjestäytyä ammattiliitoiksi (sindicato), jotka voivat lain

mukaan olla tietyn ammatin harjoittajien tai yrityksen, teollisuudenalan, kansallisen teollisuudenalan tai eri toimialojen työntekijöiden muodostamia³⁴. Yksityisen sektorin rekisteröityneillä ammattiliitoilla on oikeus kollektiivisiin työehtoneuvotteluihin. Käytännössä suurin osa työehtosopimuksista neuvotellaan yrityskohtaisesti, ja lain mukaan enemmistöliiton neuvottelemat ehdot pätevät yrityksen kaikkiin työntekijöihin, riippumatta siitä kuuluvatko nämä liittoon vai eivät. Alakohtaisia työehtosopimuksia (Contrato ley) on olemassa vain neljällä teollisuudenalalla: tekstiili-, sokeri-, kumi- ja radio- ja televioteollisuudessa.³⁵

30. Tekstiili-, sähkö-, elokuva-, kumi-, sokeri-, mineraali-, rauta ja teräs-, hiilivety-, petrokemian-, sementti-, kalkki, auto-, lääke- ja kemian- selluloosa- ja paperi-, kasviöljy-, elintarvikkeiden pakkaus ja purkitus, virvokeiden pakkaus- ja purkitus, rautatie-, puu-, lasi-, tupakka-, sekä pankki- ja luotto-palveluihin liittyvä teollisuus. Ks. Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa: <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>
31. American Center for International Labor Solidarity (2003). Justice for All: The Struggle for Worker Rights in Mexico. Solidarity Center, United States, s. 10-11; Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>
32. Xelhuanzi López, María (2006). El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI. Friedrich-Ebert-Stiftung, México, s. 32
33. Unions, Corporatism And The Industrial Relations System In Mexico. State and Globalization: Comparative Studies of Labor and Capital in National Economies, Upchurch, M. (toim.) Routledge. s. 24. Luku saatavilla osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/unions.pdf>; Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>

32. Xelhuanzi López, María (2006). El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI, s. 20; American Center for International Labor Solidarity (2003). Justice for All: The Struggle for Worker Rights in Mexico. Solidarity Center, United States, s. 10-11; Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>
33. Martinez, R. 2009, "Disminución de la tasa de trabajadores sindicalizados en México durante el periodo neoliberal", Revista Mexicana de Ciencias Políticas y Sociales, vol. 207.
34. Xelhuanzi López, María (2006). El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI. Friedrich-Ebert-Stiftung, México, s. 32
35. Unions, Corporatism And The Industrial Relations System In Mexico. State and Globalization: Comparative Studies of Labor and Capital in National Economies, Upchurch, M. (toim.) Routledge. s. 24. Luku saatavilla osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/unions.pdf>; Alcalde, A. et al. (2000). La contratación colectiva en México, Trabajo y Trabajadores en el México Contemporáneo, Miguel A. Porrúa, México. Saatavissa osoitteessa <http://docencia.izt.uam.mx/egt/publicaciones/capituloslibros/ccm.pdf>

4.4 Järjestäytymisen rajoitukset

Vaikka liittojen rekisteröintiehdot ovat lähinnä muodollisia ja helposti täytettävissä,³⁶ ei rekisteröinti ole automaattista. Käytännössä rekisteriviranomaiset käyttävät usein valta-asemaansa estääkseen tai hidastaakseen niiden liittojen rekisteröimistä, joita ne eivät pidä ”luotettavina”. Liitto menettää ”luotettavuutensa” usein silloin, kun hallitus tai työnantaja (joilla molemmilla on edustajansa rekisteriä päättävissä kolmikantaisissa lautakunnissa) ei voi kontrolloida liittoa.³⁷

Myös rekisteriin päässeiden liittojen on säännöllisesti toimitettava sisäiset asiakirjansa³⁸ sovitelulautakuntiin ja haettava niiden hyväksyntää kaikille juridisille toimenpiteilleen, kuten työehtoneuvotteluille, johtokunnan valitsemiselle ja jäsenmaksujen keräämiselle. Tämä mahdollistaa lautakunnille rekisteröityjen liittojen sisäisiin asioihin puuttumisen. Lautakunta voi myös evätä neuvotteluoikeudet, jos liitto lakkaa edustamasta työntekijöiden enemmistöä.³⁹

Yleensä kaikkien kolmen lautakunnan osapuolen edun mukaista on kilpailevien liittojen kieltäminen tai rekisteröintiprosessin viivyttäminen. Rekisterijärjestelmää käytetäänkin tarkoituksellisesti vaikeuttamaan itsenäisten ammattiliittojen – joilla ei ole vakiintuneita suhteita valtioon ja niin sanottuihin virallisiin keskusjärjestöihin – toimintaa⁴⁰.

36. Työlain mukaan liiton rekisteröinti voidaan evätä ainoastaan jollei liiton tehtävä vastaa sille laissa säädettyä tehtäväkuvaavaa (356), jollei sillä ole 20 jäsentä (364) tai jos liitto ei toimita tarvittavia dokumentteja ja vastaa ammattiliiton muodollisiin vaatimuksiin. (LFTSE, art. 366)
37. ITUC, Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)
38. muun muassa tavoitteitaan, johtokuntansa rakenetta ja kokoonpanoa koskevat asiakirjat
39. ITUC, Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)
40. de Buen N, 2011, La Autonomía sindical, el registro de los sindicatos en México y otras trampas novedosas, Revista latinoamericana de derecho Social, vol. 13, saatavilla osoitteessa: <http://biblio.juridicas.unam.mx/revista/pdf/DerechoSocial/13/art/art6.pdf>

Meksikossa on tavanomaista sisällyttää työehtosopimukseen myös työntekijän järjestäytymistä rajoittavia lausekkeitä, jotka edellyttävät palkattavan työntekijän kuulumisesta työpäällä toimivaan, usein työnantajan valitsemaan liittoon. Vaikka maan korkein oikeus on todennut työehtosopimukseen kirjattavat rajoittavat lausekkeet järjestymisvapauden loukkauksiksi ja maan perustuslain vastaisiksi⁴¹, niitä käytetään yhä yleisesti. Lausekkeiden avulla ammattiliitot turvaavat asemansa yrityksissä ja yritykset suojautuvat ulkopuolista liitoilta.

Byrokraattisen järjestäytymisen rajoittamisen lisäksi Meksikossa käytetään myös väkivaltaa ja uhkailua vapaiden ammattiliittojen painostamiseen. Itsenäisten liittojen johtajia on pidätetty ja vangittu ja työntekijöitä on jopa tapettu. Iskujen kohteeksi ovat joutuneet muun muassa sähkötyöläisten, öljyteollisuuden ja puhelinalojen liitot.⁴²

Ammattiliittojen ja ay-aktiivien lisäksi myös muut työoikeuksien puolesta taistelevat kansalaisjärjestöt ovat joutuneet uhkailujen ja väkivaltaisten hyökkäysten kohteeksi. Esi-merkiksi työntekijöiden oikeuksia puolustava Centro de Apoyo al Trabajador -järjestö joutui kesäkuussa 2012 sulkemaan toimintonsa Pueblassa väkivallan uhan vuoksi⁴³.

41. INCONSTITUCIONAL, LA CLÁUSULA DE EXCLUSIÓN EN LOS CONTRATOS COLECTIVOS DE TRABAJO: SCJN, 17.4.2001, [http://www2.scjn.gob.mx/red2/comunicados/Comunicado No.: SNC/2001 de fecha: 17/4/2001](http://www2.scjn.gob.mx/red2/comunicados/Comunicado%20No.:%20SNC/2001%20de%20fecha:%2017/4/2001)
42. ITUC, Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)
43. La Jornada de Oriente 2012, 6/5-last update, Abogados del Centro de Apoyo al Trabajador huyen de Puebla por amenazas de muerte, http://www.lajornadadeoriente.com.mx/noticia/puebla/abogados-del-centro-de-apoyo-al-trabajador-huyen-de-puebla-por-amenazas-de-muerte_id_8688.html (viitattu 23.8.2012); Milenio Puebla 2012, 6/4-last update, Cierra el Centro de Apoyo al Trabajador por amenazas, <http://puebla.milenio.com/cdb/doc/noticias2011/bbe18cfb71f1fbf3c01899f796199717> (viitattu 23.8.2012)

5. Meksikon ammattiliittotyypit

SUURIN OSA Meksikon yksittäisistä ammattiliitoista kuuluu kansallisiin keskusjärjestöihin, joista merkittävimpiä ovat Confederación de Trabajadores de México (CTM), Confederación Revolucionaria de Obreros y Campesinos (CROC), Confederación Obrera Revolucionaria (COR), Confederación Regional Obrera Mexicana (CROM) ja Unión Nacional de Trabajadores (UNT). Näiden lisäksi on olemassa suuria keskusjärjestöihin kuulumattomia alakohtaisia liittoja⁴⁴ ja suuria yrityskohtaisia liittoja⁴⁵. Pääosa näistä kaikista on järjestäytyneet kansallisen katojärjestön, 1960-luvulla perustetun Congreso de Trabajo (CT) alle yhdessä julkisen sektorin työntekijöitä edustavan FSTSE:n ja siitä irron-

5.1 Korporativistiset liitot

Korporativistiset liitot ovat CT:n alle kerääntyneitä liittoja, joiden juuret ovat perinteisen järjestelmän sisällä. Nämä perinteiset, niin kutsutut charro-liitot ovat hallituksen nimittämien ay-johtajien vetämiä ja poliittisten puolueiden vaikutuksen alaisia. Ne ovat monesti etäännyneet edustamistään tuotantoaloista, mikä heikentää niiden kykyä neuvotella työehdoista. Korporativistiset liitot ovat äärimmäisen keskittyneitä. Tullakseen uudelleen valituksi ja säilyttääkseen asemansa niiden johtajat ovat riippuvaisia hallituksen ja yritysten tuesta. Varsinaista edunvalvontatoimintaa liitoilla on vain vähän tai ei lainkaan.⁴⁹

44. Kuten Sindicato de Trabajadores Petroleros de la República Mexicana (STPRM), Sindicato de Trabajadores de la Química y Petroquímica (STIQPCSCRM), Sindicatos Nacionales de Industria textil, Sindicato de Trabajadores Ferrocarrileros (STFRM) ja Sindicato de Mineros y Metalúrgicos (SNTMMRM)
45. Sindicato Único de Trabajadores Electricistas(SUTERM), Sindicato de Telefonistas de la República Mexicana (Telecomunicaciones), Sindicato Nacional de Trabajadores del Seguro Social (SNTSS)
46. Sindicato nacional de Trabajadores de la Educación (SNTE)

neen suuren koulutusalan työntekijöiden liiton SNTE:n⁴⁶ kanssa. Keskusjärjestöt eivät neuvotele työehtosopimuksia, vaan jokainen liitto neuvottelee omat ehtonsa itsenäisesti.⁴⁷

Karkeasti ottaen nykyisen kentän voi jakaa hallitukselle läheisiin korporativistisiin ja uuskorporativistisiin liittoihin, ”valkoisiin” työnantajien etua ajaviin liittoihin ja itsenäisiin liittoihin.

Käytännössä liittotyyppien rajat eivät ole ehdottomia vaan korporativististen keskusjärjestöjen sisältä voi löytyä aitoja edustavia liittoja, siinä missä itsenäisten keskusjärjestöjen piiristä epädemokraattisia liittoja.⁴⁸

Vaikka korporativistinen liike ja sen asema muuttuivatkin 1980-luvun taloudellisten mullistusten myötä, toimivat suurimmat ay-liikkeet yhä työnantajien ja poliitikkojen edun mukaisesti hyvin läheisessä yhteistyössä keskenään. PRI-puolueen menetettyä valtansa PAN:lle korporativistiset liitot kääntyivät uuden hallituksen puoleen. Menetettyään virallisen asemansa osa korporativistisista liikkeistä on alkanut hyödyntää suojelusopimuksia.

Perinteisten korporativististen liittojen rinnalle on noussut myös uuskorporativistisia liittoja,

47. Xelhuantzi López, María (2006). El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI. Friedrich-Ebert-Stiftung, México; Aguilar García, J. (2010), Tasa de sindicalización en México 2005 – 2008, Análisis Político, Friedrich-Ebert-Stiftung, México.
48. Xelhuantzi López, María (2006). El sindicalismo mexicano contemporáneo. Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI. Friedrich-Ebert-Stiftung, México
49. Xelhuantzi López, María (2006), El sindicalismo mexicano contemporáneo, Gonzales Nicolas, I. (toim.) Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI, Friedrich-Ebert-Stiftung, México, s. 33

jotka ovat jonkin verran perinteisiä liittoja kriittisempiä ja vaativampia, mutta silti lähei-

5.2 Valkoiset liitot

”Valkoisiksi liitoiksi” (sindicatos blancos) kutsutaan yritysten kanssa läheisissä väleissä olevia passiivisia ammattiliittoja, jotka tarjoavat työntekijöille tiettyjä etuja, mutta ovat vaatimuksissaan varsin maltillisia ja pidättäytyvät käyttämästä esimerkiksi lakko-oikeuttaan. Näihin työnantajan etua ajaviin liittoihin kuuluminen on yleensä työpaikan saannin edellytyksenä.

Kansainvälisesti vastaavia järjestelyjä ovat olleet muun muassa Espanjan ja Ranskan keltaiset liitot sekä työntekijän edustamisjärjestelyt Yhdysvalloissa ja Kanadassa (employee representation plans tai company unions). Valkoiset liitot itse kutsuvat liittojaan itsenäisiksi, autonomisiksi, vapaiksi ja edistyksellisiksi.

5.3 Itsenäiset ja demokraattiset liitot

Korporativististen ja valkoisten liittojen rinnalle on noussut itsenäisiä ja demokraattisia ammattiliittoja, joiden piirissä kyseenalaistetaan perinteiset liittojen hallintamekanismit ja ay-liikkeiden alisteisuus suhteessa hallitukseen, yritysjohtajiin ja poliittisiin puolueisiin. Itsenäinen liike (independientes) vastustaa korporativismia ja puolustaa ay-liikkeen autonomiaa, mutta myös tämän liikkeen piiristä löytyy suuremmissa ja vähemmässä määrin demokraattisia sekä enemmän ja vähemmän maltillisia jäsenliittoja.⁵²

50. Xelhuanzi López, M. (2011). *Perspectivas progresistas. La tarea sindical en México. Un camino sinuoso para la democracia.* Friedrich-Ebert-Stiftung, Mexico. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/mexiko/08741.pdf>

51. Tärkeimpiä niistä ovat la Confederación de Trabajadores de Sindicatos Independientes (CTSI), la Federación Nacional de Asociaciones Sindicels Autómas (Fenasa) ja la Confederación de Agrupaciones Sindicales Mexicanas (Conasim); Ks. myös Xelhuanzi M, 2006, *EL SINDICALISMO MEXICANO CONTEMPORÁNEO* in Los Sindicatos en la Encrucijada del Siglo XXI, ed. I. Gonzáles Nicolás, Friedrich Ebert Stiftung, México; Ramírez Sánchez, 2011, *Los sindicatos blancos de Monterrey (1931-2009)*, Frontera norte, vol. 23, no. 46.7

sessä yhteistyössä työnantajien, hallituksen ja puolueiden kanssa.⁵⁰

Malli Meksikon valkoisille liitoille otettiin rajan takaa Yhdysvalloista, jossa työnantajat olivat perustaneet työntekijöilleen edustussuunnitelmia tarkoituksenaan hillitä tyytymättömyyttä. Takaamalla tiettyjä etuja on voitu vastustaa ammattiliikehdintää.

Meksikossa valkoiset liitot säilyivät pitkään paikallisena, Monterreyn kaupunkiin keskittyneenä ilmiönä. Maan ay-kentän uudelleenjärjestäytymisen ja taloudellisten muutosten myötä liittomalli alkoi levitä. Perinteisesti yrityskohtaiset valkoiset liitot alkoivat järjestäytyä kansallisen tason keskusjärjestöiksi ja liike alkoi saada poliittista väriä. Valkoisia keskusjärjestöjä on ollut mukana valtapuolue PAN:n valmistelemissa työlakireformiprosessissa.⁵¹

Meksikon itsenäisellä ay-liikkeellä ei ole ollut virallisia keskusjärjestöjä, vaikkakin viime vuosina osa hajallaan olleista järjestöistä on järjestäytynyt Kansallisen työn liittoon (Union Nacional de Trabajo, UNT), joka poliittisesta vastustuksesta huolimatta toimii valtaosassa maata. UNT:n selkärangan kansallisella tasolla muodostavat STRM⁵³ ja SNTSS⁵⁴, joilla on edustus käytännössä koko maassa, mutta jäsenenä on myös monia paikallisia liittoja. Lisäksi mukana on CT:stä lähteneitä liittoja, uusia järjestöjä ja CT:n ulkopuolella 1970-luvulla syntyneitä itsenäisiä liittoja.⁵⁵

52. Xelhuanzi López, María (2006). *El sindicalismo mexicano contemporáneo.* Gonzales Nicolas, I. (toim.) *Los sindicatos en la encrucijada del siglo XXI.* Friedrich-Ebert-Stiftung, México, s. 32-35

53. STRM = Sindicato de Telefonistas de la República Mexicana = the Mexican Telephone Workers Union
54. SNTSS = Sindicato Nacional de Trabajadores del Seguro Social = the National Union of Social Security Workers
55. Mayer, J. F. (2003), *The Mexican Federal Labour Law Reform Process, 2001-2003, Labour, Capital and Society / Travail, capital et société* 36/1, s. 72-102

6. Suojeluliitot ja suojelusopimukset

KANSAINVÄLISISSÄ tiedotusvälineissä valkoiset liitot sekoitetaan usein suojeluliittoihin (sindicatos de protección tai sindicatos fantasma). Suojeluliitot ovat kuitenkin erillinen liittotyyppinsä, vaikka ne valkoisten liittojen tavoin ajavatkin yrityksen etua ja estävät työntekijöitä järjestäytymästä itsenäisesti.⁵⁶ Ero valkoisiin liittoihin on siinä, että suojeluliittojen tapauksessa todellista liittoa ei ole olemassa. On vain tekaistu työehtosopimus, jonka yritysjohtaja on solminut ”suojeluliiton johtajan” kanssa ilman, että työntekijät, joita liiton pitäisi edustaa, ovat tietoisia järjestelystä.

Suojeluliiton tarkoituksena on estää työntekijöitä järjestäytymästä ja evätä yrityksen näkökulmasta epätoivottavien liittojen pääsy yritykseen. Koska sopimukset eivät ole todellisten työehtoneuvottelujen lopputulos, ”suojelluissa” yrityksissä noudatetaan tavallisesti lakisääteisiä vähimmäisehtoja.

Suojelusopimukset solmitaan tyypillisesti jo ennen yrityksen perustamista yritysjohtajan ja ”liittoa” edustavan asianajajan kesken. Työnantaja ja ”liittojohtaja” vievät siis työntekijöiltä oikeuden kollektiiviseen neuvotteluun. Tämä tapahtuu hyödyntämällä laissa olevaa porsaanreikää, jonka avulla liiton johtaja voi solmia yritysjohtajan kanssa työehtosopimuksen konsultoimatta liittonsa

56. Ramírez Sánchez M.Á, 2011, *Los sindicatos blancos de Monterrey (1931-2009)*, Frontera norte, vol. 23, no. 46, s.7

57. Xelhuanzi M, 2006, *EL SINDICALISMO MEXICANO CONTEMPORÁNEO* in Los Sindicatos en la Encrucijada del Siglo XXI, ed. I. Gonzáles Nicolás, Friedrich Ebert Stiftung, México

58. ITUC, *Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico*, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)

jäseniä. Meksikon lain mukaan sellaisten työnantajien, joiden työntekijät kuuluvat ammattiliittoon, on tehtävä työehtosopimus kyseisen liiton kanssa sen pyynnöstä. Liiton edustajan ei kuitenkaan tarvitse todistaa edustavansa työntekijöitä tai osoittaa työntekijöiden suostuneen sopimuksen ehtoihin⁵⁷. Tyypillistä on, etteivät työntekijät maksa liittonsa jäsenmaksua, vaan työnantaja huolehtii maksuista – eli käytännössä maksaa liitolle suojelusta⁵⁸. Sopimuksia kutsutaan usein myös ”työnantajaa suojeleviksi sopimuksiksi” (contratos colectivos de protección patronal, CCPP), vaikka liitot itse markkinoivat itseään mieluummin edistyksellisinä⁵⁹. Suojelusopimuksia voivat suojeluliittojen lisäksi solmia myös muut ammattiliitot.⁶⁰

Yleensä työntekijät tulevat tietoisiksi suojelusopimuksista ainoastaan, jos he haluavat järjestäytyä ajaakseen itselleen parempia työehtoja. Tällöin työnantaja vetoaa siihen, että työntekijät kuuluvat jo liittoon. Koska lain mukaan yrityksessä toimivan enemmistöliiton työehdot koskevat kaikkia työntekijöitä ja koska työehtosopimusten rajoittavien lausekkeiden mukaan liitosta erottaminen johtaa irtisanomiseen, on työntekijöiden käytännössä mahdotonta haastaa suojeluliittoa. Menettely on siis liitonmonopoliin pohjaavan korporativismin varaan rakennetun työlainsäädännön tuote⁶¹.

59. Clewer Lorraine A, AFL-CIO, sähköposti 28.6.2012 ; Unna C.d.B, *Collective Bargaining Agreements for Employer Protection (“Protection Contracts”)* in Mexico, Friedrich Ebert Stiftung Political Analysis, vol. Dec. 2011, saatavilla osoitteessa:http://www.democraciaylibertadsindical.org.mx/media_files/Paper_Charles_De_Buen.pdf

60. Maquila Solidarity Network, Bob Jeffcott, sähköposti 26.11.2012

61. Ibid

Viime aikaisia esimerkitapauksia suojelusopimusten käytöstä ovat muun muassa asiakaspalveluyritys Atenton työntekijöiden estetty ja irtisanomisiin marraskuussa 2011 johtanut yritys äänestää uuden liiton puolesta⁶¹ sekä Hondan tehtaiden suojeluliitto ja paikallisviranomaisten päätös olla hyväksymättä Hondan työntekijöiden itsensä perustamaa liittoa yhdistysrekisteriin aikaisemmin samana vuonna⁶³. Suojelusopimuskäytäntöjä on löydetty myös Meksikossa toimivista suomalaisyrityksistä (ks. luvut 7 ja 8).

Suojelusopimukset ovat yleistyneet rajusti, ja ne kattavat arviolta noin 90 prosenttia kaikista Meksikossa solmituista työehtosopimuksista⁶⁴. Monikansalliset yritykset ovat nähneet suojelusopimuksissa tehokkaan keinon pitää tuotantokustannukset alhaisina. Tyypillisimmillään sopimuksia löytyy viime aikoina kasvaneilta sektoreilta kuten erityistalousalueiden kokoonpanoteollisuudesta, kännykkäteollisuudessa, autoteollisuudessa, tavarataloketjuista (esim. Wal-Mart), puhelinkeskuksista, halpalentoyhtiöistä ja tehtaiden käyttämistä siivousyrityksistä.⁶⁵

Suojelusopimusmenettelystä on tullut Meksikossa menestyksekkästä liiketoimintaa, jossa käydään kauppaa työntekijöiden oikeuksilla. Työnantajat hyötyvät heikoista työehdoista, ja maksavat tästä ”liittojohtajille”. Valtion hallpaan työvoimaan nojaava talouspolitiikkakaan ei kärsi.

Käytännössä ”liittojohtajilla” saattaa olla hallussaan tuhansien eri alojen ”liittojen” valikoima, josta yritysjohtaja voi ostaa itselleen yritykseensä sopivan liiton. Yritysten ilmaisessa halunsa investoida Meksikoon asiaan perehtyneet asianajotoimistot ottavat heihin yhteyttä ja neuvovat, kuinka suojelusopimuksen solmimalla voi välttää työntekijöihin liittyviä ongelmia⁶⁶. Suurin osa sopimuksista allekirjoitetaan joko korporativistisiin keskusjärjestöihin (esim. CROC, COR, CROM ja CTM) kuuluvien liittojen tai yksityisten asianajotoimistojen kanssa, mutta toisinaan asialla on yksittäisiä liittoja, jolla kytköksiä työnantajiin⁶⁷. Tunnetuin tapaus lienee ”suojelusopimustaari”, miljardööri Ramón Gamez, joka edustaa eri alojen liitoillaan satojatuhansia työntekijöitä⁶⁸.

62. Communications Workers of America, Global Union Leaders March with Atento Workers in Mexico City, http://www.cwa-union.org/news/entry/global_union_leaders_march_with_atento_workers_in_mexico_city/#.UDZJKKtV6i (viitattu 23.8.2012)

63. La Jornada 2011, Exigen organizaciones reconocer a sindicato de Honda en Jalisco, <http://www.jornada.unam.mx/2011/02/19/index.php?section=estados&article=031n1est> (viitattu 23.8.2012)

64. Kansainvälinen Metallityöväen Liitto IMF, Unions debate way forward on rights in Mexico, <http://www.imfmetal.org/index.cfm?c=30108&l=2> (viitattu 23.8.2012)

65. ITUC, Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)

66. Talouselämä 2012, Ilmarisen Hyrske: Emme ole uhanneet luopua PKC-omistuksesta, <http://www.taloussanomat.fi/informaatioteknologia/2012/04/04/ilmarisen-hyrske-emme-ole-uhanneet-luopua-pkc-omistuksesta/201226746/12> (viitattu 24.8.2012)

67. Bouzas J.A, 2008, Diagnóstico de los Contratos de Protección Patronal en México, Esitelmä tilaisuudessa: Los contratos colectivos de protección patronal ¿Tema imprescindible de la reforma laboral?, saatavilla osoitteessa: <http://ccpp.iiec.unam.mx/fotos/DR.%20BOUZAS.ppt>

68. El Universal, Contratos de protección dañan derechos; 90% son de este tipo, <http://www.eluniversal.com.mx/notas/617287.html> (viitattu 24.8.2012); Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK 2010, Meksikon ammattiliitot: Korporativismin perilliset ja itsenäinen vähemmistö, saatavilla osoitteessa: www.sask.fi/@Bin/121119/CCP-taustaa.rtf

Suojelusopimuksissa on kyse on vakavasta työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkauksesta ja ammatillista järjestäytymistä vastustavasta toiminnasta. ITUC onkin kuvannut tätä meksikolaisen työkorporativismin pisimmälle menevintä muotoa sikäläisen työmallin ”groteskeimmaksi tuotteeksi”⁶⁹. Sen lisäksi, että työntekijöiltä riistetään suoraan

6.1 Mistä suojelusopimuksen tunnistaa?

Suojeluliittoihin viittaavia tunnuspiirteitä ovat muun muassa liiton sisäisen toiminnan aktiivisuus. Hälytyskellojen tulisi soida, jos liitto ei järjestä kokouksia, ei pidä tilikirjaa, ei valitse johtajia demokraattisesti eikä kerää jäsenmaksuja työntekijöiltä. Suojeluliitot eivät tavallisesti aja lain vähimmäisvaatimuksia korkeampia palkkoja tai työehtoja.⁷¹

Työehtosopimukset ovat myös varsin paljastavia. Aidon kollektiivisen neuvottelun tuloksesta kertovat kokonaiset ja yksityiskohtaiset lausekkeet, jotka osoittavat tietämystä työolosuhteista. Valmiille mallipohjalle kootut sopimukset, jotka vilisevät viittauksia liittovaltion työlakiin ja edellyttävät vain lain vaatimia työehtoja, kielivät suojelusopimuksesta. Yleensä tällaisen sopimuksen alta löytyy keskusjärjestön edustaman asianajajan allekirjoitus. Jos sopimuksen allekirjoittanut liittojohtaja vaikuttaa monitaiturilta, eli hän

oikeus järjestäytymiseen, vaarannetaan huonoilla työehdoilla ja palkoilla välillisesti myös muiden ihmisoikeuksien toteutuminen. Suojelusopimukset ovat yhdistymisvapauden äärimmäinen loukkaus. Myös maan korkein oikeus on todennut menettelyn perustuslain vastaiseksi⁷⁰.

edustaa useita mahdollisesti täysin toisistaan poikkeavia työaloja, on syytä kyseenalaistaa hänen vilpittömyytensä aitona työntekijöiden edustajana.

Työehtosopimukseen kirjattavat irtisanomislausekkeet ja edellytykset palkattavan työntekijän kuulumisesta liittoon ovat Meksikon perustuslain vastaisia, mutta niitä käytetään laajalti estämään muiden liittojen kilpailu. Myös erittäin laajaa joustavuutta edellyttävät ehdot antavat aiheita epäillä liiton aitoutta⁷². Se, että yrityksellä on useita tuotantolaitoksia, mutta sopimukset sovitaan tuotantoyksikkö-, eikä yrityskohtaisesti voi myös kieliä suojelusopimuksesta. Tällaisessa menettelyssä taustalla on usein työnantajan mahdollisuus estää työkiistojen leviäminen tuotantoyksiköstä toiseen⁷³.

69. ITUC, Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö 2012, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> (viitattu 23.8.2012)

70. Kansainvälinen työjärjestö ILO, 2012, Järjestymisvapauskomitean raportti 364, saatavilla osoitteessa: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_norm/-relconf/documents/meetingdocument/wcms_183430.pdf

71. Solidarity Center, Lorraine Clewer, sähköposti 28.6.2012

72. Bouzas J.A, 2009, Contratación Colectiva de Protección, Revista Latinoamericana de Derecho Social, vol. 9, saatavilla osoitteessa: <http://www.juridicas.unam.mx/publica/librev/rev/revlads/cont/9/art/art2.pdf>

73. Ibid

SUOJELUSOPIMUSTEN TUNNUSMERKKEJÄ⁷⁴

1. Valmis sopimusasiakirjamalli. Käytetään valmista sopimusasiakirjamallia, johon on täytetty yrityksen perustietoja, kuten nimi ja kotipaikka.
2. Neuvotellut korvaukset lain vaatimaa vähimmäistasoa.
3. Tuotantolaitoskohtainen sopiminen työehdoista, vaikka kyseessä olisi yritys, jolla on useampi kuin yksi tuotantolaitos, ja vaikka sopimusehdot sopimuksissa olisivat täysin yhtenevät.
4. Useilla ammattialoilla toimivat ammattiliittojohtajat. Ammattiliittojohtaja edustaa useita täysin eri aloilla toimivia ammattiliittoja.
5. Työehtosopimuksen allekirjoittaminen ennen kuin yritys aloittaa toimintansa, eli ennen kuin yrityksessä on työntekijöitä, joita sopimuksen allekirjoittavan liiton kuuluisi edustaa.
6. Irtisanomislauseke. Työehtosopimukseen on kirjattu liitosta eroavan työntekijän irtisanomista vaativa ehto.
7. Ammattiliittoon liittyminen on pakollista. Työehtosopimus takaa työntantajalle täydet vapaudet koskien palkattavien työntekijöiden valintaa, ja ammattiliitto vaatii, että samalla kun työntekijät allekirjoittavat sopimuksensa, he sitoutuvat liittymään ammattijärjestöön.
8. Koeaika. Suojelusopimuksissa voidaan taata mahdollisuus palkata työntekijä koeajalle, vaikkei Meksikon työlaki salli koeaikaa.
9. Ulkoistaminen. Ammattijärjestö solmii sopimuksia, joissa hyväksytään vuokratyön käyttäminen.
10. Laaja jousto. Työehtosopimuksissa voidaan sopia hyvin laajasta joustamista työtehtävien, työaikojen, ja työskentelypaikan suhteen.

Muun muassa meksikolainen CILAS-tutkimuslaitos (Centro de Investigación Laboral y Asesoría Sindical CILAS 2010)⁷⁵ ja hollantilainen kansalaisjärjestö SOMO⁷⁶ ovat tutkineet ammattiliittojen luonnetta hollantilaisyritysten tehtailla Meksikossa. CILASin tutkimuksessa kartoitettiin ammattiliiton aktiivisuutta työpäikällä, työehtosopimukseen kirjattuja työvoiman joustavuutta edellyttäviä ehtoja, työsuhteiden päättämiseen johtavia syitä, palkkaa ja korvauksia, yleisiä työolosuhteita sekä muita etuja. Tutkimuksessa kävi ilmi, että laissa vaaditun neuvotteluoikeuden saamien liittojen aktiivisuuden välillä on suuria eroja. Siinä missä toisilla liitoilla on täyslaidallinen toimintoja hyväpalkkaisissa yrityksissä, toisiin liittoihin kuuluvat nostavat minimipalkkaa eivätkä voi osallistua epälapinäkyyvästi toimivan liittonsa toimintaan mitenkään.

Yrityksissä toimivien liittojen luonnetta oli hankala selvittää haastatteleematta työntekijöitä itseään. CILAS törmäsi tutkimuksessaan muun muassa paikallisten yhdistysrekistereiden läpinäkymättömyyteen: viranomaiset kieltäytyivät luovuttamasta liittojen tietoja muille kuin asianomaisille. CILAS hyödynsi tutkimuksessaan liitovaltiotason yhdistysrekisteriä, joka on avoimesti käytettävissä internetissä, mutta jossa vain osa yrityksistä on rekisteröityinä.

Finnwatch otti selvää suomalaisyritysten tehtailla toimivista liitoista kysymällä näistä yrityksiltä itseltään. Kyselyn tulokset on esitetty luvussa kahdeksan.

7. Työntekijöiden järjestäytymisoikeuden loukkaukset suomalaisissa yrityksissä

SUOMEN JA MEKSIKON väliset kauppasuhteet ovat vilkastuneet globalisaation, Meksikon vuoden 1994 Nafta-jäsenyyden ja etenkin vuoden 2000 EU-Meksiko vapaakauppasopimuksen myötä. Viimeiset tullit teollisuustuotteista EU:n ja Meksikon välillä poistuivat vuonna 2007. Tämän seurauksena suomalaisyritykset ovat olleet aktiivisempia, ja maasta on muodostunut Brasilian jälkeen Suomen suurin kauppakumppani Latinalaisessa Amerikassa. Meksikon matalat palkat ovat yksi suomalaisyrityksiäkin houkuttelevista tekijöistä.⁷⁷

Vuonna 2011 Suomen ja Meksikon välisen kaupan arvo oli 380,8 miljoonaa euroa. Suomen kokonaisviennistä Meksiko edustaa 0,3 prosenttia (sija 39) ja kokonaistuonnista 0,3 prosenttia (sija 38). Tuonnin suurin ryhmä olivat koneet ja kuljetuslaitteet (71,5 %) sisältäen muun muassa autot (40,7 %), telekommunikaatiolaitteet ja muut sähkölaitteet. Lisäksi Meksikosta tuotiin Suomeen raaka-aineita (rautamalmi), kemikaaleja, erilaisia valmist tuotteita ja jonkin verran elintarvikkeita ja hedelmiä.⁷⁸

74. Ibid
75. CILAS, Freedom of Association and Collective bargaining at Dutch Companies in Mexico, saatavilla osoitteessa: <http://tradeunionfreedom.frvcompanymonitor.nl/perch/resources/TradeunionfreedomatDutchcompaniesinMexico.pdf>
76. SOMO 2005, FNV Company Monitor - Philips Mexico, http://somo.nl/publications-en/Publication_2602/ (viitattu 24.8.2012)

77. FINPRO Mexico 2007, Mexico as a market area and production site for Finnish Companies, 15.8.2012
78. Suomen suurlähetystö, 2011, Suomen ja Meksikon väliset suhteet, <http://www.finlandia.org.mx/public/default.aspx?nodeid=34652&contentlan=1&culture=fi-FI> (viitattu 24.8.2012)

Suomalaisyritysten välillinen vienti Meksikoon on arvioitu jopa kaksin- tai kolminkertaiseksi suoraan vientiin verrattuna. Osa siitä tapahtuu Nafta-sopimuksen puitteissa Yhdysvaltojen kautta ja osa Euroopassa, Yhdysvalloissa ja muualla maailmassa sijaitsevilta tehtailta. Meksikossa toimii yli 30 suomalaisyrityksen tytäryhtiötä, joista kolmellatoista oli maassa yksi tai useampi tuotantolaitos vuonna 2011. Yhteensä näiden yritysten arvioitiin työllistävän noin 6 500 henkeä⁷⁹. Luvut ovat todennäköisesti tästä pienentyneet, sillä suurimmista suomalaistyöllistäjistä Perlosin tehdas on

7.1 Esimerkki: PKC Group

Keväällä 2012 suomalainen PKC Group nousi otsikoihin, kun sen Coahuilan osavaltiossa Meksikossa avatun tehtaan työntekijät törmäsivät suojelusopimusjärjestelmään yrittäessään järjestäytyä.

PKC Group on suomalainen autonomias valmistava yhtiö, jolla on tuotantolaitoksia Brasiliassa, Virossa, Suomessa, Saksassa, Irlannissa, Meksikossa, Puolassa, Venäjällä, Ukrainassa ja Yhdysvalloissa. Sen pääasiakkaita ovat autoja valmistavat yritykset Euroopassa, Brasiliassa ja Pohjois-Amerikassa, muun muassa ABB, Caterpillar, Chrysler, Continental, Daimler Trucks, Ford, Emerson, Flextronics, General Motors, Lear, Harley-Davidson, Man, Mercedes-Benz, Navistar, Nokia Siemens, PACCAR, Rosenlew, Scania, Volkswagen ja Volvo.

lopetettu, Elqotec ajautunut konkurssiin ja Nokian tehtaan henkilöstöä on vähennetty 3000:sta 300:aan.

Myös suomalaisten yritysten on raportoitu rikkovan tehtaillaan Meksikossa vapaata järjestäytymisoikeutta erilaisin suojelusopimusjärjestelyin. Seuraavassa esitellään kaksi julkisuuteen nousutta tapausta PKC Groupin ja Nokian tehtailla. Luvussa kahdeksan esitellään Finnwatchin oman suomalaisyrityksille suunnatun kyselytutkimuksen tulokset.

PKC Groupin meksikolaisille työntekijöille ilmoitettiin yrityksen johtoportaan käsien, että heitä edustaa työnantajan valitsema CTM:ään kuuluva liitto, jonka jäsenmaksut työnantaja heidän puolestaan maksaa.⁸⁰ Suojelusopimus tuli työntekijöiden tietoon, kun he osoittivat halukkuutta valita edustajakseen SNTMMSSRM-liiton. Suojelusopimukseen vedoten PKC Group on kieltäytynyt neuvottelemasta työntekijöiden valitseman liiton kanssa.

PKC Groupin toiminnasta Meksikossa käydysä julkisessa keskustelussa yhtiö ei katsonut rikkovansa lakeja tai hyviä toimintatapoja. MTV3:lle antamassaan haastattelussa toimitusjohtaja Harri Suutari kertoi yhtiön toimivan maassa maan tavalla. Hänen mukaansa suojelusopimus oli työntekijöiden kannalta paras mahdollinen ratkaisu.⁸¹

79. Ibid

80. Talouselämä 2012, Ilmarisen Hyrske: Emme ole uhanneet luopua PKC- omistuksesta, <http://www.taloussanomat.fi/informaatioteknologia/2012/04/04/ilmarisen-hyrske-emme-ole-uhanneet-luopua-pkc-omistuksesta/201226746/12> (viitattu 24.8.2012)

81. MTV3, Vapaajärjestäytyminen ei toteudu suomalaisen PKC:n Meksikon tehtaalla, <http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/vapaa-jarjestaytyminen-ei-toteudu-suomalaisen-pkc-n-meksikon--tehtaalla/2012/03/1520123> (viitattu 24.8.2012)

Kohun seurauksena PKC Groupiin sijoittanut Ilmarinen ilmoitti aloittavansa asiasta keskustelun yrityksen kanssa⁸². Elokuussa 2012 Metallityöväen Liitto, Ammattiliitto Pro ja Uusi

Insinööriliitto UIL jättivät Suomen kansalliseen OECD yhteyselimeen valituksen PKC Groupin toiminnasta⁸³.

7.2 Esimerkki: Nokia

Vuonna 2008 meksikolaisen kansalaisjärjestön Centro de Investigación Laboral y Asesoría Sindicalin (CILAS) Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK:lle tekemässä, Nokia Méxicon yhteiskuntavastuuta, työmarkkinasuhteita ja työoloja kartoittaneessa tutkimuksessa ilmeni, että Nokia hyödynsi tehtaallaan suojelusopimusjärjestelmää.

Tutkimusraporttia varten tehdyistä haastatelluista kävi ilmi, että ammattiliitto ei järjestänyt yhteisiä ja kaikille avoimia kokouksia, eikä sen johtoa valittu vaaleilla, vaikka työntekijöiden palkoista pidätettiin liiton jäsenmaksu. Sen sijaan tehtaan johto ja ammattiliiton

johto olivat perustaneet yhteisen hallintoelimen, joka näytti toimivan osana yrityksen henkilöstöosastoa.

Vain puolet haastatelluista tiesi, että heillä ylipäätään oli työehtosopimus, jossa heidän palkoistaan ja työehdoistaan oli sovittu. Sopimuksen sisältöä useimmat haastatellut eivät tunteneet. Suurin osa ei myöskään ollut selvillä siitä, milloin palkoista oli viimeksi neuvoteltu.

Raportin julkistustilaisuudessa paikalla ollut Nokian edustaja myönsi, että tehtaan työntekijöitä edustava ammattiliitto oli tehtaanjohton nimittämä eikä työntekijöiden valitsema⁸⁴.

8. Kysely suomalaisille yrityksille

FINNWATCH LÄHETTI Meksikossa toimiville suomalaisyrityksille kyselyn heinäkuussa 2012. Kysymyksenasettelussa hyödynnettiin kanadalaisen kansalaisjärjestön Maquila Solidarity

Networkin laatimaa järjestäytymisoikeuden toteutumista kartoittavaa auditointityökalua sekä CILASin hollantilaisyrityksiä kartoittaneessa tutkimuksessa käytettyjä kysymyksiä⁸⁵

82. Taloussanomat, <http://www.taloussanomat.fi/informaatioteknologia/2012/04/04/ilmarisen-hyrske-emme-ole-uhanneet-luopua-pkc-omistuksesta/201226746/12> (viitattu 24.8.2012)

83. Metallityöväen liitto, <http://www.metalliliitto.fi/web/fi/uutiset/-/news/showNewsEntry/364851/> (viitattu 24.8.2012)

84. Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK 2008, Vapaa järjestäytyminen ei toteudu Nokian tehtailla Meksikossa, http://www.sask.fi/kaikki_uutiset/?x115663=121115 (viitattu 24.8.2012); CILAS 2008, 8.4. Nokia México, Reynosa, Tamaulipas, saatavilla osoitteessa: <http://www.sask.fi/@Bin/121125/Ensayo%20Nokia%20DEFINITIVO.doc>

85. Centro de Investigación Laboral y Asesoría Sindical CILAS 2010, Freedom of Association and Collective bargaining at Dutch Companies in Mexico, saatavilla osoitteessa: <http://tradeunionfreedom.fnvcompanymonitor.nl/perch/resources/TradeunionfreedomatDutchcompaniesinMexico.pdf>

Finnwatchin kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa ammattiliittojen toimintaa ja työehtosopimuskäytäntöjä suomalaisyritysten tehtailla. Kysymyksillä selvitettiin, oliko tehtaassa liittoa ylipäättään, milloin se oli perustettu ja mikä oli sen alkuperä. Liiton aktiivisuutta ja demokraattisuutta kartoitettiin selvittämällä, oliko liitto neuvotellut työehtosopimuksista järjestelmällisesti, olivatko työntekijät olleet mukana prosessissa ja oliko tehtaalla lakisääteisiä toimikuntia, joihin työntekijät osallistuvat. Myös työehtosopimuksen työntekijälle negatiivisia ehtoja kuten järjestäytymistä rajoittavan lausekkeen käyttöä pyrittiin kartoittamaan.

Tiedot Meksikossa toimivista suomalaisyrityksistä saatiin Finprota. Meksikossa toimivista suomalaisyrityksistä kyselyyn valittiin ne, joilla katsottiin olevan Meksikossa riittävän laajaa ja pysyvää toimintaa⁸⁶. Kysely lähetettiin kolmeentoista yritykseen. Kolmestatoista kyselyn vastaajaksi valitusta yrityksestä vain seitsemällä (Luvata, ViskoTeepak, Savcor, Metso, Huhtamäki, Kone ja Nokia) oli kyselyn kannalta merkittävää toimintaa Meksikossa. Loput yritykset (Wärtsilä, Kemira, Lite-on Mobile, Normet, Outotec ja Cargotec) ilmoittivat Meksikossa olevan vain myyntikonttoreita tai että toiminnot maassa oli lähiaikoina lopetettu.

8.1 ViskoTeepak

ViskoTeepak ilmoitti, ettei sen Nuevo Laredossa sijaitsevassa elintarviketeollisuuden pakkauksia ja kääreitä valmistavassa tehtaassa ole työntekijöitä edustavaa ammattiliittoa lainkaan, eikä tällaista ole yritetty perustaa. Yrityksen edustajan mukaan tehtaalla johdolla

Tällä hetkellä Nokiassa meneillään oleviin rakenteellisiin muutoksiin vedoten Nokia kieltäytyi vastaamasta Finnwatchin kyselyyn. Koska järjestäytymiseen liittyvät ongelmat Nokian tehtailla oli tuotu esiin jo CILASin vuonna 2008 laatimassa raportissa Finnwatch tiedusteli yrityksen toimenpiteitä epäkohtien korjaamiseksi. Nokian mukaan tehtaalla ammattiyhdistys edustaa edelleen työntekijöitä, ja työntekijät valitsevat itse ammattiyhdistysjohtajan ja työntekijäedustajat.

Nokian Reynosan tehtaalla työvoimaa on rakennemuutoksien myötä supistettu kolmestatoista kolmeensataan ja pääpaino on yrityksen mukaan tällä hetkellä irtisanomisprosessissa. Tehtaalla muutostilanteessa työntekijöiden edustajat ovat Nokian mukaan ensisijaisesti keskittyneet neuvottelemaan työnantajan kanssa irtisanomispaketeista ja muista muutoksiin liittyvistä asioista. Nokia kertoo, että tehtaalla ammattiliitto on kuitenkin vienyt joitakin CILASin esiinnostamia asioita eteenpäin.⁸⁷

Kyselyyn vastanneiden yritysten tarkat vastaukset kaikkiin kysymyksiin on taulukoitu sivuilla 26–29 olevaan taulukkoon. Lisäksi yritysten vastauksia on käsitelty erikseen alla.

on hyvät välit paikallisiin ammattiliittojohtajiin. ViskoTeepak kertoi, että yritysten suhtautuminen ammattiliittoihin on varovaista ja aggressiiviset liitot ovat pelästyttäneet ulkomaisia sijoittajia ja vaikuttaneet negatiivisesti alueen työllisyyteen.

86. Alkukartoitus tehtiin tarkastelemalla yritysten verkkosivuja ja vuosiraportteja tai soittamalla yrityksen pääkonttoriin.

87. Nokia, Miia Hapuoja, sähköposti 13.8.2012

ViskoTeepakin tehdas työllistää Meksikossa 45 työntekijää. Yrityksen mukaan tehtaaseen on perustettu kaikki lakisääteiset toimi-

kunnat, joiden toiminnassa työntekijät ovat aktiivisesti mukana.

8.2 Savcor

Savcorilla on Reynosan osavaltiossa muovituotteiden pinnoitteisiin keskittynyt yritys, jossa on 60 työntekijää. Työntekijät ovat järjestäytyneet *Confederation of Mexican Workers CTM:n* alaiseen *Sindicato Industrial Autonomo de Operarios en General de Maquiladoras de Reynosa* -liittoon. Liitolla ei ole edustajaa tehtaassa. Yritys kertoo avoimesti valinneensa yrityksen perustamisen yhteydessä työntekijöiden edustajaksi itse haluamansa liiton.

Liitto neuvottelee palkankorotuksista vuosittain ja muista eduista joka toinen vuosi. Työntekijöitä informoidaan sopimusehdoista vasta, kun liitto on hyväksynyt yrityksen ehdotuksen. Yrityksellä ei ole kopiota liiton demokraatti-

suuden takaavasta perustamiskirjasta, mutta se kertoo luottavansa RAMMAC⁸⁸in tietoihin siitä, että liiton asiat ovat kunnossa.

Savcor ei kertonut Finnwatchille tehtaalla käytössä olevan työehtosopimuksen sisältöä. Savcor ei jaa käytössä olevaa työehtosopimusta myöskään työntekijöille vaan katsoi tämän olevan liiton vastuulla.

Savcorin tehtaalla ei ole lakisääteisiä työntekijöiden turvallisuuteen, voittopalkkiojärjestelmään sekä koulutukseen liittyviä toimikuntia, sillä Savcor katsoo olevansa tähän liian pieni yritys.

8.3 Huhtamäki

Huhtamäen tehdas Meksikon Tultitlanissa työllistää 135 henkilöä, joista yrityksen mukaan 90 kuuluu liittoon. Tehdas valmistaa muovisia kerta-astioita.

Työntekijöitä edustava liitto on *Sindicato industrial de trabajadores del plastico, productos quimicos, petroquimica, laboratorios farmaceuticos y similares del estado de Mexico* ja se kuuluu *Confederacion de trabajadores*

y campesinos (CTC) -keskusjärjestöön. Liitto neuvottelee palkankorotuksista vuosittain ja muista eduista joka toinen vuosi.

Huhtamäki toimitti Finnwatchille voimassa olevan työehtosopimuksen. Sopimus sisältää työntekijöiden vapaata järjestäytymistä rajoittavan lausekkeen, jonka maan korkein oikeus on todennut järjestymisvapauden loukkauksiksi ja Meksikon perustuslain vastaiseksi.

88. Reynosa Maquiladora and Manufacturing Association (RAMMAC) on kokoonpanoteollisuuden etujärjestö.

Huhtamäen omassa eettisessä toimintaohjeessa todetaan yrityksen kunnioittavan ILO:n sopimusten peruseriaatteita kuten vapaata järjestäytymis- ja sopimisoikeutta⁸⁹. Huhtamäki kertoi Finnwatchille olleensa tietoinen siitä, että sen Meksikon tehtaalla on voimassa

8.4 Metso

Metson tehdas Meksikossa valmistaa kumituotteita kaivosteollisuuden käyttöön. Tehdas työllistää 239 työntekijää, joista Metson mukaan 105 kuuluu liittoon.

Työntekijöitä edustava liitto on *Sindicato de Trabajadores de la Industria Petroquímica, Carboquímica, Gases, Similares y Conexos de la República Mexicana*, joka kuuluu *Confederation of Mexican Workers CTM* -keskusjärjestöön.

Myös Metso toimitti Finnwatchille voimassa olevan työehtosopimuksen. Sopimus sisältää työntekijöiden vapaata järjestäytymistä rajoittavan lausekkeen, jonka maan korkein oikeus on todennut järjestymisvapauden loukkaukseksi ja Meksikon perustuslain vastaiseksi.

Metso kertoo omissa eettisissä periaatteissaan tunnustavansa Kansainvälisen työjär-

työehtosopimus, jossa on ILO:n periaatteiden vastainen työntekijöiden järjestäytymisvapautta koskeva lauseke. Yrityksen mukaan se on ryhtynyt toimiin ko. lausekkeen poistamiseksi työehtosopimuksesta.⁹⁰

jestön ILO:n määrittelemät työntekijöiden perusoikeudet, joihin kuuluvat yhdistymisvapaus, järjestäytymisoikeus sekä oikeus työehtosopimusneuvotteluihin.⁹¹

Metson mukaan se on joutunut suostumaan rajoittavan lausekkeen sisällyttämiseen, koska työehtosopimuksen sopimusosapuolena oleva liitto on sitä edellyttänyt, mihin sillä sopimusosapuolena on Meksikon lainsäädännön mukaan ollut laillinen oikeus. Metson kohdalla olennaista on huomioida myös se, että kumiteollisuus on Meksikossa yksi niistä harvoista aloista, joille on neuvoteltu laajempi sektorikohtainen työehtosopimus (contrato ley). Metson mukaan sillä ei ole tiedossa, että liitto olisi luopunut tämän artikkelin vaatimisesta missään työehtosopimuksissaan. Metso kertoo olevansa omalta osaltaan valmis sallimaan työntekijöittensä vapaan järjestäytymisen.

89. Huhtamäki, Code of Conduct, saatavilla osoitteessa: http://www2.huhtamaki.com/c/document_library/get_file?uuid=0c850eed-58f2-400e-a22b-7896730b6771&groupId=162363

90. Huhtamäki, Henna Vauhkonen, sähköposti 26.10.2012
91. Metson toimintaperiaatteet, http://www.metso.com/fi/corporation/about_fin.nsf/WebWID/WTB-041101-2256F-B8107?OpenDocument (viitattu 21.9.2012)

8.5 Kone

Koneen Meksikon tehdas sijaitsee Pohjois-Meksikon Torreonissa. Koneen tytäryhtiön Kone Industrial Serviciosin omistama tehdas tuottaa hissien osia. Tehdas työllistää 103 liittoon kuuluvaa tuotannollista työntekijää sekä 73 liittoon kuulumatonta hallinnossa toimivaa työntekijää.

Työntekijöitä edustava liitto on *Sindicato de Obreras y Trabajadores al Servicio del Comercio y La Industria de la Región Lagunera*, joka kuuluu *Confederación Regional Obrera Mexicana (CROM)* -konfederaatioon. Liitto neuvottelee palkankorotuksista vuosittain ja muista eduista joka toinen vuosi.

Kone on itse valinnut työntekijöitä edustavan liiton tehtaalle ennen sen avaamista.

8.6 Luvata

Luvatalla on Meksikossa kaksi tuotantolaitosta. Toinen, kupariputkia valmistava tehdas sijaitsee Monterreyn alueella ja toinen käämiä valmistava tehdas Juarezin alueella. Monterreyn tehtaalla on 171 tuotannollisissa tehtävissä toimivaa ammattiliittoon kuuluvaa työntekijää sekä 57 liittoon kuulumatonta hallinnossa toimivaa työntekijää. Juarezin tehtaalla 473 työntekijää eivät kuulu liittoon eikä järjestäytymistä ole Luvatan mukaan yritetty tehtaalla.

Monterreyn tehtaalla työntekijöitä edustaa *Sindicato Industrial de Trabajadores de Nuevo Leon*, joka kuuluu FNSI-keskusjärjestöön.

92. Kone, Liisa Kivelä, sähköposti 1.10.2012

Vuonna 2006 avattuun tehtaaseen on solmittu työehtosopimus jo vuoden 2005 lopussa.

Koneen työehtosopimus sisältää työntekijöiden vapaata järjestäytymistä rajoittavan lausekkeen, jonka käyttö on Meksikon korkeimman oikeuden päätöksellä katsottu rikkovan Meksikon perustuslakia. Kone kuitenkin vetoaa siihen, että rajoittava lauseke on kirjattu Meksikon työlakiin (artikla 395).

Kone ei toimittanut Finnwatchille kopiota tehtaansa työehtosopimuksesta, sillä se on yrityksen mukaan sisäinen dokumentti.⁹²

Luvata on itse valinnut työntekijöitä edustavan liiton tehtaalle ennen sen avaamista. Vuonna 2008 avattuun tehtaaseen on solmittu työehtosopimus heinäkuussa 2008. Ensimmäiset työntekijät palkattiin lokakuussa 2008.

Luvatan työehtosopimus sisältää työntekijöiden vapaata järjestäytymistä rajoittavan lausekkeen, jonka käyttö on Meksikon korkeimman oikeuden päätöksellä katsottu rikkovan Meksikon perustuslakia.⁹³

93. Luvata, Justin Roux, sähköposti 19.10.2012

TUOTANTOYKSIKÖN PERUSTIEDOT			AMMATTILIITTO			TUOTANNON JA LIITON PERUSTIEDOT		TYÖEHTOSOPIMUS			VOIMASSA OLEVA TYÖEHTOSOPIMUS					
Nimi	Toiminnot	Työntekijöiden lukumäärä	Kyllä/Ei	Liiton nimi	Keskusjärjestö	Yritys aloitti tehtaassa v.	Ammattiliitto perustettiin v.	1. työehtosopimus solmittu	Ehdot on neuvoteltu uudelleen	Onko työehtosopimuksen tarkastavaa toimikuntaa, ja jos niin osallistuvatko työntekijät sen toimintaan ja kuinka?	Onko tehtaassa voimassa oleva TES?	Neuvotteluoikeuden haltija	Irtisanomista edellyttävä ehto käytössä?	Muita työsuhteen päättymiseen, koeaikaan ja joustavuuteen liittyviä ehtoja	Työntekijöille jaettu kopiot työehtosopimuksesta	TES-kopio toimitettu Finnwatchille
Savcor Savcor Mexico S. de R.L. de C.V.1	valmistaa pinoituksia muovituotteille	60	kyllä	Sindicato Industrial Autonomo de Operarios en General de Maquiladoras de Reynosa	Confederación de Trabajadores de Mexico (CTM)	2006	2006 ²	2006	Palkat tarkistetaan vuosittain. Kahden vuoden välein neuvotellaan osasta muista eduista.	Työntekijät saavat tietää sopimuksen sisällöstä kun liitto on hyväksynyt sen.	kyllä	neuvottelut yrityksen ja liiton välillä	Savcor ei kerro työehtosopimuksen sisältöä.	Savcor ei kerro työehtosopimuksen sisältöä.	Savcor ei itse jaa kopioita työehtosopimuksesta vaan kertoo, että se on liiton tehtävä.	Savcor pyytää kysymään sopimuskopiota liitolta.
Metso Oyj Metso S.A DE CV3	valmistaa kumituotteita kaivosteollisuuden käyttöön	239, joista liiton jäseniä 105	kyllä	Sindicato de Trabajadores de la Industria Petroquímica, Carboquímica, Gases, Similares y Conexos de la República Mexicana	Confederation of Mexican Workers (CTM)	1981	Liitto kutsunut työntekijät jäsenikseen ennen työehtosopimuksen laatimista vuonna 1983	v. 1983 (työnantaja SKEGA S.A DE C.V.), 2003 (työnantaja Metso México)	Palkat tarkistetaan vuosittain. Kahden vuoden välein neuvotellaan muista eduista.	Työntekijät voivat osallistua liiton nimeämään neuvottelukomiteaan.	kyllä	Sindicato de Trabajadores de la Industria Petroquímica, Carboquímica, Gases, Similares y Conexos de la República Mexicana	kyllä	kyllä (esim. koeaika)	kyllä	kyllä
Huhtamäki Huhtamaki Mexicana, S.A. DE C.V., Huhtamaki Servicios, S.A. DE C.V.4	valmistaa muovisia kerta-astioita	135, joista 90 kuuluu liittoon	kyllä	Sindicato industrial de trabajadores del plastico, productos quimicos, petroquimica, laboratorios farmaceuticos y similares del estado de Mexico	Confederacion de trabajadores y campesinos (CTC)	1987	1988-1989	1988	Palkat tarkistetaan vuosittain. Kahden vuoden välein pidetään liiton ja muiden työntekijöiden kesken kokous, jossa neuvotellaan muista eduista.	Työntekijät osallistuvat työehtosopimuksen arviointiin liiton kanssa. Liitto ja työnantaja neuvottelevat työehtosopimukseen tulevista muutoksista.	kyllä	Confederacion de trabajadores y campesinos (CTC)	kyllä	kyllä (esim. koeaika)	kyllä	kyllä
ViskoTeepak ViskoTeepak S.A. de C.V.5	valmistaa muovipakkauksia elintarviketeollisuudelle	45	ei	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kone ⁶ Kone Industrial Servicios, S.A. DE C.V.	valmistaa hissinosia	103 liittoon kuuluvaa työntekijää, 73 ei liittoon kuuluvaa työntekijää	kyllä	Sindicato de Obreras y Trabajadores al Servicio del Comercio y La Industria de la Región Lagunera	Confederación Regional Obrera Mexicana (CROM)	2006	Liitto on perustettu vuonna 1963. Se kuitenkin valittiin edustamaan työntekijöitä jo ennen tehtaan avaamista.	Sopimus on solmittu ennen tehtaan avaamista vuonna 2005	Palkat tarkistetaan vuosittain. Kahden vuoden välein neuvotellaan osasta muista eduista.	Liiton johtajat ja työntekijät osallistuvat aktiivisesti ehtojen neuvotteluun.	kyllä	neuvottelut yrityksen ja liiton välillä	kyllä	Kone ei toimittanut Finnwatchille kopiota työehtosopimuksesta.	Työntekijät saavat työehtosopimuksen pyynnöstä	Kone ei toimittanut Finnwatchille kopiota työehtosopimuksesta.
Luvata ⁷ Luvata Monterrey Servicios, S. de R.L. de C.V.	valmistaa putkia	171 liittoon kuuluvaa työntekijää, 57 liittoon kuulumatonta työntekijää	kyllä	Sindicato Industrial de Trabajadores de Nuevo Leon	Federación Nacional de Sindicatos Independientes (FNSI)	elokuussa 2008	heinäkuussa 2008	heinäkuu 2008	sopimuksesta neuvotellaan vuosittain	liitto kutsuu 3-4 tehtaan työntekijää osallistumaan neuvotteluihin	kyllä	Sindicato Industrial de Trabajadores de Nuevo Leon	kyllä	Luvata ei toimittanut Finnwatchille kopiota työehtosopimuksesta	Liitto antaa työehtosopimuksen (solmittu 1.2.2012) työntekijöille marraskuussa 2012.	Luvata ei toimittanut Finnwatchille kopiota työehtosopimuksesta.
Luvata ⁸ Luvata Juarez S de RL de CV	valmistaa käämiä	473 liittoon kuulumatonta työntekijää	ei	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1. Savcor, José Basso, sähköposti 11.7.2012

2. Savcor valitsi itse liiton tehtaalle, "Factory was open in January 2006 and we select the Union that we wanted to have at our Plant."

3. Metso Oyj, Jukka Seppälä, sähköposti 21.8.2012

4. Huhtamäki Oyj, Henna Vauhkonen, sähköposti 6.9.2012

5. ViskoTeepak, Johan Dirksen, sähköposti 4.9.2012

6. Kone Corporation, Liisa Kivelä, sähköposti 17.9.2012

7. Luvata, Justin Roux, sähköposti 19.10.2012

8. Luvata, Justin Roux, sähköposti 19.10.2012

TUOTANTOYKSIKÖSSÄ TOIMII AMMATTILIITTO							TUOTANTOYKSIKÖSSÄ EI TOIMI AMMATTILIITTOA							
MIEN	AMMATTILIITON EDUSTUS TEHTAASSA	NYKYISEN TES:N ALLEKIRJOITTAJAT		ONKO TEHTAASSA LAKISÄÄTEISIÄ TYÖNTEKIJÖIDEN TOIMIKUNTIA?			ONKO AMMATTILIITTOA YRITETTY PERUSTAA?			ONKO TEHTAASSA LAKISÄÄTEISIÄ TYÖNTEKIJÖIDEN TOIMIKUNTIA?				
Nimi	Onko ammattiliitolla edustajia tehtaassa?	Keitä he ovat (nimi ja toimi) ja miten heistä tuli työntekijöiden edustajia?	Voidaanko heitä tarvittaessa haastatella?	Ketkä (nimi ja toimi) allekirjoittivat nykyisen työehtosopimuksen? Voidaanko tarvittaessa haastatella?	Jos kyseessä eivät ole samat henkilöt, kuin yllä mainitut liiton edustajat, voidaanko myös sopimuksen allekirjoittajia haastatella?	Onko tehtaassa lakisääteiset toimikunnat, jotka ovat vastuussa henkilöstön terveydestä ja turvallisuudesta, voittopalkkiojärjestelmästä sekä koulutuksesta?	Onko näissä työntekijäedustajia ja jos, niin miten heistä on tullut toimikuntien työntekijäedustajia?	Voidaanko heitä tarvittaessa haastatella?	Onko sitä yritetty muodostaa?	Jos, niin miksi yritys epäonnistui?	Työskenteleekö tehtaassa vielä liiton muodostamista yrittäneitä työntekijöitä? Jos ei, niin miksei? Voisiko heitä haastatella?	Lakisääteiset toimikunnat	Toimikuntien työntekijäedustus	Voidaanko heitä tarvittaessa haastatella?
Savcor Savcor Mexico S. de R.L. de C.V.1	ei	Ei. Tehtaalla vieraillee liiton ulkopuolinen edustaja.	Savcor ei anna edustajan tietoja vaan pyytää kääntymään liiton puoleen.	Savcor ei anna edustajan tietoja vaan pyytää kääntymään liiton puoleen.	Liiton pääsihteeri ja yrityksen edustaja. Savcor ei anna edustajan tietoja vaan pyytää kääntymään liiton puoleen.	Savcor ei anna edustajan tietoja vaan pyytää kääntymään liiton puoleen.	Ei, sillä yritys on Savcorin mukaan niin pieni.	ei	-	-	-	-	-	-
Metso Oyj Metso S.A DE CV3	ei	kyllä	Nimet ilmoitettu Finnwatchille. Edustajat valitaan vaalilla työntekijöiden keskuudesta kolmen vuoden välein.	Finnwatchilla on mahdollisuus haastatella heitä tarvittaessa.	Liiton pääsihteeri (General Secretary) ja järjestösihteeri (Organization secretary)	Kyllä, mutta haastattelua varten tarvitaan yritykseltä virallinen pyyntö.	kyllä	Yritys ja liitto valitsevat edustajat toimikuntiin.	kyllä	-	-	-	-	-
Huhtamäki Huhtamaki Mexicana, S.A. DE C.V., Huhtamaki Servicios, S.A. DE C.V.4	ei	kyllä	Valittu työntekijöiden ja liiton sihteeristön kokouksessa. Nimi ilmoitettu Finnwatchille.	kyllä	Liiton pääsihteeri, liiton arvioija, liiton työntekijäedustaja Huhtamäen tehtaasta, työntekijä, tehtaan henkilöstöpäällikkö, tehtaan päällikkö, talouspäällikkö. Nimet ilmoitettu Finnwatchille, voidaan haastatella.	kyllä	kyllä	Työntekijät voivat itse päättää haluavatko osallistua tehtaan järjestämän avoimen haun kautta.	kyllä	-	-	-	-	-
ViskoTeepak ViskoTeepak S.A. de C.V.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kyllä	Yrityksen mukaan työntekijät voivat osallistua aktiivisesti toimikuntien toimintaan.	kyllä
Kone⁶ Kone Industrial Servicios, S.A. DE C.V.	ei	ei	-	-	Liiton pääsihteeri ja sihteeri (Labour and Conflicts) sekä Koneen lakivastaava ja henkilöstöpäällikkö	ei vastannut	kyllä	Yritys valitsee työntekijöiden joukosta kokeneimpia työntekijöitä komiteoihin. Nämä voivat kuitenkin kieltäytyä osallistumisesta.	ei vastannut.	-	-	-	-	-
Luvata⁷ Luvata Monterrey Servicios, S. de R.L. de C.V.	sopimusverstastyön säännöistä sekä sopimus tulospalkkioista	Kyllä, kaksi tehtaan työntekijää edustaa liittoa.	Edustajat on valittu avoimella vaalilla. Finnwatchilla on mahdollisuus haastatella heitä tarvittaessa.	Finnwatchilla on mahdollisuus haastatella heitä tarvittaessa.	Luvatan tehtaan johtaja ja henkilöstöpäällikkö sekä FNSI:n pääsihteeri ja lainopillinen neuvonantaja, ammattiliiton edustaja sekä neuvotteluihin osallistuneet työntekijät (3 henkilöä)	haastattelut voidaan järjestää tarvittaessa	kyllä	Toimikuntiin on ollut avoin haku ja kaikki kiinnostuneet työntekijät ovat saaneet osallistua.	ei vastannut	-	-	-	-	-
Luvata⁸ Luvata Juarez S de RL de CV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kyllä	ei vastannut	Finnwatchilla on mahdollisuus haastatella heitä tarvittaessa.

6. Kone Corporation, Liisa Kivelä, sähköposti 17.9.2012

7. Luvata, Justin Roux, sähköposti 19.10.2012

8. Luvata, Justin Roux, sähköposti 19.10.2012

9. Kansainvälinen keskustelu

KANSAINVÄLINEN TIETÄMYS Meksikon ammattiyhdistysjärjestelmän puutteista ja itsenäisen ay-liikkeen kohtaamista ongelmista on kasvanut ammattiliittojen kansainvälisen yhteiskampanjoinnin myötä. Myös YK ja kansainväliset ihmisoikeusjärjestöt ovat tuominneet suojelusopimusjärjestelyn⁹⁴.

Järjestäytymisoikeuden loukkauksista Meksikossa on tehty lukuisia valituksia Kansainvälisen työjärjestön ILO:n järjestymisvapauskomiteaan⁹⁵. Viimeisin käsittelyssä ollut tapaus on Kansainvälisen metalliliiton IMF:n, Ammattiliittojen maailmanjärjestön ITUCin ja usean meksikolaisen ammattijärjestön⁹⁶ tukema valitus Meksikon suojelusopimusjärjestelmästä helmikuulta 2009. Komitea on vaatinut hallitusta toimimaan asioiden korjaamiseksi ja edellyttänyt siltä dialogia kansallisten liitojen kanssa. Hallitus ei ole kuitenkaan noudattanut suositusta, vaan yhteiskunnallisen keskustelun sijaan se on pyrkinyt entisestään heikentämään itsenäisten liitojen toimintamahdollisuuksia⁹⁷. Viimeisin päätös tapauksessa on kesäkuulta, jolloin komitea vaati hallitusta ryhtymään rakentavaan kolmikantaiseen

dialogiin työläinsäädännön soveltamiseen liittyvistä epäkohdista.

Erityishuomiota olisi ILO:n komitean mukaan kiinnitettävä ammattiliittoja suojeleviin rajoitaviin ehtoihin (cláusulas de exclusión), jotka Meksikon korkein oikeus on julistanut perustuslainvastaisiksi, kollektiiviseen neuvottelu-oikeuteen vaadittavaan minimiedustavuuteen sekä sovittelulautakuntien puolueellisuuteen ja liian pitkiksi venyviin käsittelyaikoihin. Komitea odottaa hallitukselta lähiaikoina oikeudellisia ja muita keinoja niiden epäkohtien korjaamiseksi, jotka rikkovat kollektiivisen neuvottelun periaatteita⁹⁸.

Kevästä 2007 saakka on ollut käynnissä myös kansainvälinen Meksikon suojelusopimuksia vastustava kampanja. Kampanjassa on mukana Meksikon tiedeyhteisöä ja niin meksikolaisia, kuin kansainvälisiäkin kansalaisjärjestöjä ja ammattiliittoja. Osallistujien joukossa ovat muun muassa ammattiyhdistysten maailmanjärjestö ITUC, kansainvälinen metalliliitto IMF ja Hollannin ammattiliittojen keskusjärjestö FNV.

94. Freedom House 2012, Freedom in the World 2012 - Mexico, <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2012/mexico> (viitattu 24.8.2012); Human Rights Watch 2012, Country Summary - Mexico, saatavilla osoitteessa: http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/mexico_2012.pdf

95. Kansainvälinen työjärjestö ILO 2006, Freedom of Association: Digest of decisions and principles of the Freedom of Association Committee of the Governing Body of the ILO Geneva, vol. Fifth (revised) edition, saatavilla osoitteessa: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_norm/--normes/documents/publication/wcms_090632.pdf

96. Myös: Sindicato Independiente de Trabajadores de la Universidad Autónoma Metropolitana (SITUAM), Sindicato de Trabajadores de la Industria Metálica, Acero, Hierro, Conexos y Similares (STIMAHCA), Sindicato Nacional de Trabajadores Mineros, Metalúrgicos y Similares de la República Mexicana (SNTMMSRM), ja Sindicato de Telefonistas de la República Mexicana (STRM)

97. IndustriALL Global Union 2012, ILO calls on Mexico for tripartite dialogue on Protection Contracts, <http://www.industrialunion.org/ilo-calls-on-mexico-for-tripartite-dialogue-on-protection-contracts> (viitattu 24.8.2012)

98. Kansainvälinen työjärjestö ILO, 2012, Järjestymisvapauskomitean raportti 364, saatavilla osoitteessa: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_norm/--relconf/documents/meetingdocument/wcms_183430.pdf

10. Suositukset

VAPAAN JÄRJESTÄYTYMISOIKEUDEN toteutumisessa Meksikossa on vakavia ongelmia, jotka johtuvat muun muassa maan lainsäädännön ristiriitaisuuksista ja ammattiliittojen välisistä valtataisteluista. Finnwatchin selvityksen mukaan ongelmat järjestäyty-

misvapaudessa näkyvät myös Meksikossa toimivien suomalaisyritysten tehtailla. Tässä kappaleessa on annettu toimenpidesuosituksia suomalaisille yrityksille, päättäjille, ammattiliitoille ja teollisuuden etujärjestöille.

Yrityksille

- Meksikon lainsäädäntö ja maan tapa ovat monilta osin ristiriidassa kansainvälisten sopimusten ja tunnustettujen ihmisoikeuksien kanssa. Meksikossa liiketoimintaa suunnittelevien yritysten tulee perehtyä Meksikon lainsäädäntöön ja varmistaa työntekijöidensä oikeus vapaaseen ammatilliseen järjestäytymiseen.

- Yritysten tulee huomioida, että maan lakien mukaan toimiminen ei vielä ole riittävää yritysvastuuta. Yritykset ovat vastuussa ihmisoikeuksien toteutumisesta myös silloin, kun niiden toiminta tapahtuu valtiossa, jonka lainsäädäntö tai sen toimeenpano on puutteellista. Oikeus vapaaseen järjestäytymiseen on universaali ihmisoikeus ja sen on toteuduttava kaikissa maissa.

Päättäjille

- Suomen hallitusohjelmassa yritysvastuupolitiikka on vahvasti esillä. Tavoitteeksi on asetettu ”suomalaisten yritysten toimiminen edelläkävijöinä yritysvastuuasioissa”. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi valtion tulee aktiivisesti tukea suomalaisyritysten vastuullisuutta.

- Vaikka ammattiliittokenttä Meksikossa on kirjava ja täynnä haasteita, Suomen tulee kaikissa yhteyksissä korostaa vapaan ammatillisen järjestäytymisen merkitystä ja loukkaamattomuutta. Erityistä huomiota tähän tulee kiinnittää yrityksille suunnatussa viestinnässä esimerkiksi Finprossa ja Suomen Meksikon suurlähetystössä.

- Tätä selvitystä tehdessä kävi ilmi, etteivät suomalaiset yritykset tunteneet Meksikon työläinsäädännön ominaispiirteitä. Finpron tulee jakaa suomalaisille yrityksille tietoa järjestäytymiseen liittyvistä haasteista Meksikossa. Suojelusopimusmenettelyjen tunnistamiseksi voidaan käyttää esimerkiksi tämän selvityksen kappaleessa 6.1 kuvattuja tunnusmerkkejä.

- Finnveran ja Finnfundin tulee vaatia kaikilta rahoittamiltaan yrityksiltä ihmisoikeuksien kunnioittamista. Vakavista rikkeistä tai huolellisuusveloitteen laiminlyönnistä tulisi seurata myös sanktioita.

Suomalaisille ammattiliitoille

- Kansainvälinen yritystoiminta vaatii kansainvälisiä ammattiliittoja. Monilla suomalaisilla ammattiliitoilla on kansainvälistä toimintaa, ja rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä on syytä vahvistaa myös jatkossa. Yritysvastuukeskustelun herättäminen Suomessa on tehokas tapa tukea globaalissa etelässä toimivien vapaiden ammattiliittojen toimintaa.
- Ammattiliitot voivat aiempaa aktiivisemmin vaatia yritysvastuuta Suomen OECD-yhteisöelimen valitusmekanismin avulla.

Suomalaiset työnantaja- ja teollisuuden etujärjestöt

- Suurin osa vastuullisesti toimivista yrityksistä ei halua loukata ihmisoikeuksia missään toimintamaassaan. Tätä selvityksen pohjalta voidaan arvella, etteivät suomalaiset yritykset tunne Meksikon työlainsäädännön ominaispiirteitä. Suomalaiset työnantaja-järjestöjen tulisi jakaa jäsenilleen tietoa järjestäytymiseen liittyvistä haasteista Meksikossa. Suojelusopimusmenettelyjen tunnistamiseksi voidaan käyttää esimerkiksi tämän selvityksen kappaleessa 6.1 kuvattuja tunnusmerkkejä.
- Työnantaja- ja teollisuuden etujärjestöjen tulisi osallistua aktiivisesti keskusteluun globaalista yritysvastuusta ja edistää vastuullista yritystoimintaa.

11. Lähteet

Bouzas, J.A. 27.2.2008, " Diagnóstico de los Contratos de Protección Patronal en México.", Esitelmä tilaisuudessa: Los contratos colectivos de protección patronal ¿Tema imprescindible de la reforma laboral?

Bouzas, J.A. 2009, "Contratación Colectiva de Protección", Revista Latinoamericana de Derecho Social, vol. 9, <http://www.juridicas.unam.mx/publica/librev/rev/revlads/cont/9/art/art2.pdf>. [viitattu 24.8.2012]

Centro de Investigación Laboral y Asesoría Sindical CILAS 2010, " Freedom of Association and Collective bargaining at Dutch Companies in Mexico", <http://tradeunionfreedom.fnvcompanymonitor.nl/perch/resources/TradeunionfreedomatDutchcompaniesinMexico.pdf>. [viitattu 24.8.2012]

CILAS 2008, 8.4. Nokia México, Reynosa, Tamaulipas, <http://www.sask.fi/@Bin/121125/Ensayo%20Nokia%20DEFINITIVO.doc> [viitattu 15.8.2012]

Clewer, Lorraine A, sähköposti 28.6.2012

Communications Workers of America, Global Union Leaders March with Atento Workers in Mexico City, http://www.cwaunion.org/news/entry/global_union_leaders_march_with_atento_workers_in_mexico_city/#.UDZJKKntV6i [viitattu 23.8.2012]

de Buen, N., 2011, "La Aútonomia sindical, el registro de los sindicatos en México y otras trampas novedosas ", Revista latinoamericana de derecho Social, vol. 13, <http://biblio.juridicas.unam.mx/revista/pdf/DerechoSocial/13/art/art6.pdf>. [viitattu 23.8.2012]

Democracia y libertad sindical 2011, 7.4-last update, La Iniciativa de reforma promovida por el PRI y el PAN atenta contra los derechos, económicos, sociales y culturales de los y las trabajadoras, http://www.democraciaylibertadsindical.org.mx/index.php?option=com_content&view=article&id=118%3Ala-iniciativa-de-reforma-promovida-por-el-pri-y-el-pan-atenta-contra-los-derechos-economicos-sociales-y-culturales-de-los-y-las-trabajadoras&catid=4%3Accpp&Itemid=1 [viitattu 24.8.2012]

El Univesal 2011, 9.7-last update, Con salario mínimo no se puede vivir bien: Cordero, <http://www.eluniversal.com.mx/notas/771733.html> [viitattu 24.8.2012]

El Univesal 2.9.2009-last update, Contratos de protección dañan derechos; 90% son de éste tipo, <http://www.eluniversal.com.mx/notas/617287.html> [viitattu 24.8.2012]

FINPRO Mexico 2007, Mexico as a market area and production site for Finnish Companies

Freedom House 2012, Freedom in the World 2012 - Mexico, <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2012/mexico> [viitattu 24.8.2012]

García, A. Meksikon ILO:n ulkopuolinen asiantuntija, sähköposti 27.6.2012

Human Rights Watch 2012, Country Summary- Mexico, http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/mexico_2012.pdf [viitattu 24.8.2012]

IndustriALL Global Union 2012, 9.7.-last update, ILO calls on Mexico for tripartite dialogue on Protection Contracts, <http://www.industriall-union.org/ilo-calls-on-mexico-for-tripartite-dialogue-on-protection-contracts> [viitattu 24.8.2012]

ITUC- Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö 2012, Annual Survey of violations of trade union rights 2012 - Mexico, <http://survey.ituc-csi.org/Mexico.html?edition=336> [viitattu 23.8.2012]

Kansainvälinen Metallityöväen Liitto IMF, Unions debate way forward on rights in Mexico, <http://www.imfmetal.org/index.cfm?c=30108&l=2> [viitattu 23.8.2012]

Kansainvälinen työjärjestö ILO 2006, Freedom of Association: Digest of decisions and principles of the Freedom of Association Committee of the Governing Body of the ILO Geneva, vol. Fifth (revised) edition, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/publication/wcms_090632.pdf [viitattu 23.8.2012]

Kansainvälinen työjärjestö ILO, 15.6.2012, "Järjestymisvapauskomitean raportti 364", http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_183430.pdf [viitattu 24.8.2012]

La Jornada 2011, 19.2-last update, Exigen organizaciones reconocer a sindicato de Honda en Jalisco, www.jornada.unam.mx/2011/02/19/index.php?section=estados&article=031n1est [viitattu 23.8.2012]

La Jornada de Oriente 2012, 6/5-last update, Abogados del Centro de Apoyo al Trabajador huyen de Puebla por amenazas de muerte, http://www.lajornadadeoriente.com.mx/noticia/puebla/abogados-del-centro-de-apoyo-al-trabajador-huyen-de-puebla-por-amenazas-de-muerte_id_8688.html, [viitattu 23.8.2012]

Maquila Solidarity Network 2010, Libertad de Asociación en México. Lista de control de Auditoría., <http://es.maquilasolidarity.org/sites/es.maquilasolidarity.org/files/LDAMEX-3-Auditoria-2010-Sept.pdf?SESS53b17d9f47af1f0d31f6f3983a2605df=75neeqemicb94epcsp97qub1a7> [viitattu 24.8.2012]

Martinez, R. 2009, "Disminución de la tasa de trabajadores sindicalizados en México durante el periodo neoliberal", Revista Mexicana de Ciencias Políticas y Sociales, vol. 207.

Meksikon työlaki, <http://info4.juridicas.unam.mx/juslab/leylab/edn> [viitattu 24.8.2012.2]

Milenio Puebla 2012, 6/4-last update, Cierra el Centro de Apoyo al Trabajador por amenazas, <http://puebla.milenio.com/cdb/doc/noticias2011/bbe18cfb71f1fbf3c01899f796199717> [viitattu 23.8.2012]

Patroni, V. 2001, "The decline and fall of corporatism? Labour legislation reform in Mexico and Argentina during the 1990s", Canadian Journal of Political Science, vol. 34, no. 2, s. 249-274.

Ramírez Sánchez, M.Á. 2011, "Los sindicatos blancos de Monterrey (1931-2009)", Frontera norte, vol. 23, no. 46, s. 7

SOMO 2005, "FNV Company Monitor; Philips Mexico" http://somo.nl/publications-en/Publication_2602/. [viitattu 24.8.2012.2]

Suomen suurlähetystö, M. 2011, Suomen ja Meksikon väliset suhteet, <http://www.finlandia.org.mx/public/default.aspx?nodeid=34652&contentlan=1&culture=fi-FI> [viitattu 24.8.2012]

Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK 2010, Meksikon ammattiliitot: Korporativismin perilliset ja itsenäinen vähemmistö

Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK, 2008, Vapaa järjestäytyminen ei toteudu Nokian tehtailla Meksikossa, http://www.sask.fi/kaikki_uutiset/?x115663=121115 [viitattu 24.8.2012]

Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK, 2012, Oikeus järjestäytyä, oikeus työehtosopimukseen, <http://www.sask.fi/kampanjat/iloperusnormit/sopimusoikeus/> [viitattu 24.8.2012]

Talouselämä 2012, Ilmarisen Hyrske: Emme ole uhanneet luopua PKC-omistuksesta. Saatavilla osoitteessa: <http://www.taloussanomat.fi/informaatioteknologia/2012/04/04/ilmarisen-hyrske-emme-ole-uhanneet-luopua-pkc-omistuksesta/201226746/12> [viitattu 2012, 24.8.]

Unna, C.d.B. 2011, Collective Bargaining Agreements for Employer Protection ("Protection Contracts") in Mexico, Friedrich Ebert Stiftung Political Analysis, vol. Dec. 2011. http://www.democraciaylibertadindical.org.mx/media_files/Paper_Charles_De_Buen.pdf. [viitattu 12.6.2012.]

Xelhuantzi, M. 2006, "EL SINDICALISMO MEXICANO CONTEMPORÁNEO" in Los Sindicatos en la Encrucijada del Siglo XXI, ed. I. Gonzáles Nicolás, Friedrich Ebert Stiftung, México [viitattu 24.8.2012]

YK:n Kansainvälinen työjärjestö ILO 2012. Fundamental principles and rights at work: From commitment to action, International Labour Conference, 101st Session, 2012. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_176149.pdf [viitattu 23.8.2012].

12. LIITE 1: Yrityksille lähetetty kysely

1. Tuotantoyksikön perustiedot: nimi, toiminnot, työntekijöiden lukumäärä?

2. Onko tehtaissa työntekijöitä edustava ammattiliitto? Mikä tämän liiton nimi on? Kuuluuko se johonkin kansalliseen keskusjärjestöön, jos niin mihin?

Jos tehtaassa on työntekijöitä edustava ammattiliitto, niin vastaisitteko ystävällisesti kysymyksiin 3-10.

Jos ei ole, niin voitte siirtyä suoraan kysymyksiin numero 11 ja 12.

3. Milloin yrityksenne toiminta tehtaassa käynnistyi? Entä milloin ammattiliitto perustettiin ja kuinka?
4. Milloin ensimmäinen työehtosopimus allekirjoitettiin? Kuinka usein sen ehdot on neuvoteltu uudelleen? Onko tehtaassa työehtosopimuksen tarkastavaa toimikuntaa, ja jos niin osallistuvatko työntekijät sen toimintaan ja kuinka?
5. Onko tehtaan johdolla kopio liiton perustamiskirjasta/toimiluvasta (Acta constitutiva del sindicato), joka todistaa, että liitto perustettiin työntekijöiden kokouksessa ja että se on linjassa Meksikon työlainsäädännön kanssa?
6. Onko tehtaassa nyt voimassa työehtosopimusta? Kenellä on neuvottelu-oikeus työehtoista (la titularidad)? Sisältyykö sopimukseen liittoon kuulumattoman työntekijän palkkaamisen kieltävää tai liitosta eroavan työntekijän irtisanomista vaativaa ehtoa (cláusula de exclusión)? Mitä muita työsuhteen päättymiseen, koeaikaan ja joustavuuteen liittyviä ehtoja sopimuksessa mahdollisesti on? Onko työntekijöille jaettu kopiot työehtosopimuksesta? (Jos mahdollista, laittakaa TES-kopio liitteeksi)
7. Onko tehtaan johdon ja työntekijöiden välillä tehty muita sopimuksia liittyen työehtoihin, jos niin mitä? (Jos mahdollista, laittakaa kopiot liitteeksi)
8. Onko ammattiliitolla edustajia tehtaassa? Keitä he ovat (nimi ja toimi) ja miten heistä tuli työntekijöiden edustajia? Voidaanko heitä tarvittaessa haastatella?
9. Ketkä (nimi ja toimi) allekirjoittivat nykyisen työehtosopimuksen? Jos kyseessä eivät ole samat henkilöt, kuin yllä mainitut liiton edustajat, voidaanko myös sopimuksen allekirjoittajia tarvittaessa haastatella?
10. Onko tehtaassa kaikki lakisääteiset toimikunnat (joint worker-management commissions/ las comisiones mixtas trabajador-gerencia), jotka ovat vastuussa henkilöstön terveydestä ja turvallisuudesta, voittopalkkiojärjestelmästä (Pago de Utilidades) sekä koulutuksesta (Comités de Capacitación y Adiestramiento)? Onko näissä työntekijäedustajia ja jos, niin miten heistä on tullut toimikuntien työntekijäedustajia? Voidaanko heitä tarvittaessa haastatella?
- Jos tehtaassa ei ole työntekijöitä edustavaa ammattiliittoa, niin
11. Onko tehtaassa koskaan yritetty muodostaa ammattiliittoa? Jos, niin miksi yritys epäonnistui? Työskenteleekö tehtaassa vielä liiton muodostamista yrittäneitä työntekijöitä? Jos ei, niin mitä näille työntekijöille on käynyt? Jos he vielä työskentelevät tehtaassa, voisiko heitä kenties haastatella?
12. Onko tehtaassa kaikki lakisääteiset toimikunnat (joint worker-management commissions/ las comisiones mixtas trabajador-gerencia), jotka ovat vastuussa henkilöstön terveydestä ja turvallisuudesta, voittopalkkiojärjestelmästä (pago de utilidades) sekä koulutuksesta (Comités de Capacitación y Adiestramiento)? Onko näissä työntekijäedustajia ja jos, niin miten heistä on tullut toimikuntien työntekijäedustajia? Voidaanko heitä tarvittaessa haastatella?

Finnwatch ry
Pääskylänrinne 7 B 62
00550 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org